

Arbetsrapport nr. 21

En tidning för alla?

Om invandrares användning av och attityder till medier i allmänhet
och dagstidningar i synnerhet.

Valpuri Mäkinen

ISSN 1101-4679

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för Journalistik och Masskommunikation
Box 710, 405 30 GÖTEBORG
Telefon: 031-773 49 76 • Fax: 031-773 45 54
E-post: majken.johansson@jmg.gu.se
2004

Förord

Som magisteruppsats vid Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Göteborgs universitet, har Valpuri Mäkinen valt att skriva om hur första generationens invandrare ser på svenska medier i allmänhet och dagstidningar i synnerhet. På uppdrag av Borås Tidning har hon intervjuat ett antal finländare – en grupp med kulturell närhet till Sverige – samt ett antal iranier – med begränsad kulturell närhet till Sverige. Tanken är att pröva vad detta betyder för deras medievanor och attityder till medier.

Uppsatsen ger en god beskrivning av hur ett antal människor med en annan kulturell bakgrund än den svenska resonerar kring sina medieval, varför visst är viktigt och annat inte är det och var medierna kommer in – eller inte kommer in – i deras vardag. Resultaten har betydande relevans även för andra tidningar än Borås Tidning varför vi valt att ge ut uppsatsen som arbetsrapport vid institutionen.

En magisteruppsats vid JMG skrivs normalt på uppdrag av ett externt företag som vill ha en fråga belyst. I just detta fall fanns också ett stort intresse inom JMG; forskningsprogrammet Dagspresskollegiet har sedan slutet av 1979 undersökt människors medievanor, och även där passade Valpuri Mäkinens uppsats in som ett bidrag till forskningen.

Det är vår förhoppning att uppsatsen kan användas såväl inom tidningsbranschen som den akademiska världen, då den behandlar ett intressant och omdiskuterat ämne.

Göteborg 2004-06-30

Ingela Wadbring
Dagspresskollegiet

1. Inledning.....	2
2. Bakgrund	3
2.1. Borås Tidning.....	3
2.2. Invandrare i Borås	3
2.3. Tidigare projekt	4
3. Kunskapsöversikt.....	6
3.1. Att tillhöra minoritet.....	6
3.2. Språk.....	7
3.3. Hur porträtteras invandrare i medierna?	8
3.4. Medieanvändning och medievanor	10
3.5. Dagstidningens funktion	12
3.6. Invandrare och massmedier.....	14
3.7. Invandrare och dagstidningar.....	15
4. Syfte och frågeställningar	17
5. Material och metod.....	18
5.2. Urval	19
5.3. Personliga reflektioner och undersökningens validitet.....	21
5.3.1. Gruppernas sammansättning och min egna roll.....	21
5.3.2. Undersökningens validitet	22
5.4. Bearbetning av insamlad material	24
6. Olika förhållningssätt -gemensamma upplevelser.....	26
6.1. Vilken roll spelar invandrares sociala situation för deras medieanvändning?	26
6.1.1. Iranier.....	26
6.1.2. Finländare	27
6.1.3. Sammanfattning	28
6.2. Vilken typ av samhällsinformation söker invandrare i medierna?	28
6.2.1. Iranier	28
6.2.2. Finländare.....	29
6.2.3. Sammanfattning	30
6.3. Dagstidningens betydelse bland andra medier.....	31
6.3.1. Iranier	31
6.3.2. Finländare.....	33
6.3.3. Sammanfattning	34
6.4. Invandrarnas tankar om innehållet i Borås Tidning	35
6.4.1. Iranier	35
6.4.2. Finländare.....	36
6.4.3. Sammanfattning	37
7. Slutdiskussion.....	39
8. Sammanfattning	41
Referenser.....	42

1. Inledning

Att läsa en dagstidning är för de flesta svenskar en del av de dagliga rutinerna och läsvanan någonting man tar med sig hemifrån. Men hur är det med de nya svenskarna som har flyttat hit från olika delar av världen? Det finns få länder som har lika stark tidningstradition som Sverige. Många invandrare kommer från länder där det inte är vanligt att prenumerera på en dagstidning eller där kvinnor inte läser dagstidningar i lika stor utsträckning än män. Vad har våra svenska tidningar att erbjuda dem?

Invandrarna är en lockande målgrupp av potentiella läsare för många dagstidningar. Fler läsare lockar naturligtvis annonsörer och dessutom bor många invandrare på tätt bebodda områden där det är billigt att distribuera tidningen eftersom det redan finns en del prenumeranter i distributionsområdet. Dagstidningsläsningen anses ofta även ha anknytning till den demokratiska utvecklingen av samhället eftersom kunskap och information om det omgivande samhället är en förutsättning för att kunna vara med och påverka sin egen tillvaro.

Borås är en klassisk invandrarstad. Den framgångsrika textilindustrin har lockat människor till Borås både från andra delar av Sverige och utomlands. För närvarande bor det 20 438 första och andra generationens invandrare i Borås.¹ Den lokala tidningen Borås Tidning har uppmärksammat att andelen prenumeranter är betydligt lägre på de invandrantäta områdena i staden än i de områdena där det mest bor svenskar². De är intresserade av vad det är som gör att invandrare väljer bort tidningen och vad de skulle kunna göra för att vända på statistiken.

Syftet med undersökningen är att analysera invandrades användning av och attityder till medier. Detta kommer att ske med fokus på dagstidningsläsning och den lokala tidningen Borås Tidning.

Jag är själv född och uppvuxen i Finland och flyttat till Sverige som nittonåring. Jag är intresserad av hur de andra invandrarna har tagit till sig de svenska massmedierna och vad det är som har påverkat bland annat deras tidningsläsning. Det är oundvikligt att jag kommer att utgå ifrån mina egna erfarenheter och min egen bakgrund när jag problematiserar ämnet och konstruerar frågeställningarna.

Jag kommer först att kort presentera Borås stad, Borås Tidning och några tidigare projekt på olika dagstidningar för att sedan gå vidare till det teoretiska perspektivet som jag har valt att använda mig av i uppsatsen. Jag kommer att diskutera vad det innebär att vara invandrare, vilken betydelse språket har och hur invandrare porträtteras i medierna. Efter att ha fört ytterligare diskussion om medievanor presenterar jag uppsatsen syfte och frågeställningar samt den valda metoden. Därefter redovisas resultatet av undersökningen samt analysen av densamma. I slutet på uppsatsen finns slutdiskussion och sammanfattning.

1

<http://www.boras.se/pagedownload/Bor%e5s/Kommunledning/Bor%e5s+i+siffror/Snabba+fakta+efter+%e4mne/04sf07.pdf>

² samtal med Ingemar Brink 2004-04-01

2. Bakgrund

I detta kapitel kommer jag att presentera uppsatsens uppdragsgivare Borås Tidning som även är ett av undersökningsobjekten. Jag kommer även att kort redovisa statistik på invandrare i Borås samt presentera de två invandrargrupperna som jag har intervjuat. Invandrare som läsare har intresserat även andra dagstidningar och jag kommer att redogöra kort några dagstidningars projekt som har haft som syfte att bekanta invandrare med tidningar och göra tidningen mer tilltalande för dem.

2.1. Borås Tidning

Borås Tidning har en upplaga på drygt 53 000 exemplar. Av dessa säljs cirka 900 exemplar som lösnummer. Resten är prenumererade. Tidningens spridningsområde omfattar södra delen av Älvsborgs län. I Borås kommun prenumererar 75% av hushållen på Borås Tidning. På hela spridningsområdet är det över 60% av hushållen som prenumererar på BT.

1826 startades Borås Weckoblad av Nils Erik Lundström. 1938 bytte tidningen namn till Borås Tidning. Från början utkom tidningen endast en gång i veckan för att efter några tiotal år bli en tvådagars tidning och 1882 tredagars. Från 1902 utkom tidningen sex dagar i veckan och sedan 1949 har Borås Tidning varit en sjudagars tidning. 80 % av aktierna i Borås Tidning ägs av Tore G. Wärenstams stiftelse och resten av privatpersoner.³

En helårsprenumeration på Borås Tidning kostar för närvarande 1780 kronor. Förutom papperstidningen finns Borås Tidning sedan 1998 även på Internet. Hemsidan www.bt.se har cirka 110 000 besök varje månad. På Internet finns bland annat utvalda nyheter från papperstidningen samt online-nyheter från till exempel TT. Dessa uppdateras flera gånger om dagen.

2.2. Invandrare i Borås

Borås är en klassisk invandrarstad. Textilindustrin lockade dit invandrare i mitten av 1900-talet och invandringen fortsätter än idag. Varje år kommer drygt 200 flyktingar med uppehållstillstånd till Borås. Efter Göteborg är Borås den kommunen som tar emot flest invandrare i Västsverige. Under förra året tog Borås emot 234 flyktingar. De flesta av dem kom från Irak och före detta Jugoslavien.⁴ De fyra största invandrargrupperna i Borås (första och andra generationens invandrare inräknade) var år 2003 följande:

Finland	6 543 personer
Jugoslavien	1 893 personer
Bosnien-Hercegovina	1 289 personer
Iran	1 279 personer

Källa: www.boras.se -Borås i siffror

³ www.bt.se

⁴ Borås Tidning 2004-03-01

De två invandrargrupperna som kommer att intervjuas i denna uppsats är iranier och finländare. De representerar två olika kulturer, en nordisk och en asiatisk, men grupperna har funnits i Sverige ungefär lika länge.

Finländarna är den största invandrargruppen i Sverige. Under 1950- och 1960-talen invandrade över 9 000 personer per år från Finland till Sverige men invandringen nådde sin topp under åren 1969 och 1970 i samband med en ekonomisk kris i Finland. Under dessa år invandrade sammanlagt 80 000 finländare. Många återvände dock relativt snart. Sedan toppnoteringarna 1970 har invandringen från Finland minskat successivt och den sammanlagda utvandringen till Finland varit större än invandringen därifrån.⁵ Den finska invandrargruppen är väletablerad och de har funnits i Borås under flera decennier. Sverigefinnarna lyckades redan tidigt bygga upp en bred medieverksamhet i Sverige. Det finns en femdagartidning, veckotidningar, lokala blad och tidskrifter på finska och sverigefinnarna har sin egen kanal på P7. Även inom SVT sänds dagliga nyheter och andra program på finska.⁶ Finländarna har med sig en stark tidningsläsningsvana från sitt hemland och Borås Tidning har till och med en spalt på finska i tidningen.

Iranernas invandring till Sverige började under 1960 när iranska studenter sökte sig till Sverige och kunde på grund av sina politiska engagemang inte återvända till Iran där repressionen tilltog. När shahens regim föll 1979 fanns det 2 200 iranska medborgare i Sverige. En del av dem kunde återvända till hemlandet medan andra tvingades i exil för att undgå den nya fundamentalistiska regimens förföljelser. Invandringen från Iran ökade efter att kriget mellan Irak och Iran utbröt 1980 och många unga iranier sökte sig till Sverige som krigsvägrare. Därefter har en stor del anhöriga till dessa män sökt sig till Sverige och även invandringen av hela familjer som åberopat flyktingskäl har ökat. Som störst var invandringen från Iran över 7 000 personer per år men sedan kriget mellan Irak och Iran har slutat har även invandringen minskat.⁷

Presstödsnämndens utredning från 2002 visar att iranier är aktiva mediekonsumenter och tar del av såväl svenska som persiska medier samt internationell press på olika språk. Iranerna tycks ha stort behov av sina medier på persiska. De nyanlända behöver samhällsinformation men även de som talar flytande vardagssvenska har svårt att förstå nyhetsprogram och komplicerad tidningstext. En anledning till varför iranerna tycks ha ett så stort behov av nyheter från hemlandet är att Iran idag är ett slutet samhälle.⁸

2.3. Tidigare projekt

Vissa dagstidningar har gjort medvetna satsningar på att locka invandrarna till att läsa tidningen. Det kan handla om att man anställer reportrar med invandrarbakgrund eller att man anpassar tidningens innehåll efter de önskemål som man har fått i möten med invandrare. Nedan presenteras några av de satsningarna som svenska dagstidningar har gjort under de senaste åren.

Tidningen Rosengård

Malmötidningen Sydsvenskan satsade på den invandrartäta stadsdelen Rosengård i Malmö genom att dela ut en tidning gratis. De hade uppmärksammat andelen prenumeranter vara betydligt lägre i Rosengård än i andra delar av staden. Försöket ledde dock inte till någon upplageframgång och lades ner. Sydsvenskans chefredaktör Hans Månson förklarar beslutet med att Malmös invandrare

⁵ Lundh & Ohlsson 1994: 25 ff

⁶ Presstödsnämnden 2002: 35 ff

⁷ Lundh & Ohlsson 1994: 44

⁸ Presstödsnämnden 2002: 55 ff

i dag bor och arbetar i hela regionen och att eftersom integrationsfrågorna är viktiga för alla ska de finnas med som ett naturligt inslag i Sydsvenskan istället för att enbart presenteras för invånarna i Rosengård. Hans Månson anser ändå att Tidningen Rosengård har fyllt en stor funktion för Sydsvenskan. Flera av tidningens medarbetare har under perioder jobbat i Rosengård och lärt sig mycket om integrationsfrågor.⁹

Dagens Nyheter

Under slutet av 1990-talet beslöt Dagens Nyheters redaktionsledning med dåvarande chefredaktören Joachim Berner att ta in fler journalister med invandrarbakgrund. Förhoppningen var att de skulle ge en annan syn på samhällsfrågor. Under 1998 och 1999 rekryterade DN sammanlagt åtta journalister med invandrarbakgrund som fick arbeta som praktikanter och projektanställda. Två erbjöds senare vikariat men så mycket mer blev det inte. Ingen av dem är kvar på DN. Joachim Berner förklarade att han inte ville kvotera in invandran till fasta jobb utan gav avdelningscheferna frihet att välja dem man ville ha i konkurrens med övriga sökande vilket han senare ångrade. Tydligt ansågs inte behovet av invandrade journalister väga upp eventuella språkproblem och andra kompetensbrister.¹⁰

Östgöta Correspondenten

Under hösten 1997 delade Linköpingstidningen ÖC ut tidningen gratis till 200 vuxna invandrare mot att de använde den i sin undervisning i svenska. Året efter valdes det även ut några arbetslösa invandrarjournalister som fick skriva för ÖC under ett halvårs tid och på detta sätt ändra bilden som tidningen ger av invandrare. Det ansågs viktigt att göra redaktionen till lika multikulturell som läsarkretsen är. I fortsättningen kommer fler texter i ÖC att ha invandraperspektiv då tidningen medvetet väljer bland annat frilansare som har utländsk bakgrund.¹¹

Kristianstadbladet

Kristianstadbladet har arbetat strategiskt med att närma sig nya svenskar. Den nyinflyttade chefredaktören bosatte sig i ett invandrantätt område och en reporter med utländsk bakgrund avdelades att bevaka aktuella områden. Man blev dock uppmärksam på att de kontakterna och det förtroendet som man lyckades skapa på detta sätt hade stark personanknytning och när reporterna flyttade stod man inför samma problematik igen. Kristianstadbladets redaktion har dock jobbat med att lyfta fram nya svenskar som individer, inte som kollektiv, i sin rapportering.¹²

Flera dagstidningar har säkert gjort satsningar med syfte att nå till invandrare som läsare. Dessa projekt tyder på att det finns vilja och intresse från dagstidningarnas sida att bidra till ökad integration genom att engagera invandrarna i dagstidningsläsningen. Ekonomiskt sett kan det inte vara önskvärt för tidningarna att gå miste om de tusentals potentiella prenumeranter som finns bland invandrare.

⁹ www.journalisten.se (2002-10-23)

¹⁰ www.journalisten.se (2001-06-18)

¹¹ *ibid* (1997-12-11)

¹² www.tu.se

3. Kunskapsöversikt

Jag kommer i detta kapitel att först diskutera hur det är att vara invandrare. Jag går bland annat igenom forskning som rör minoriteter och deras upplevelser om Sverige samt hur de porträtteras i de svenska medierna. Jag diskuterar även de utmaningarna som invandrare bemöter när de ska lära sig ett nytt språk. Sedan går jag över till medieanvändning och medievanor med fokus i dagstidningsläsning och presenterar ämnet först på en allmän nivå för att sedan gå in mer specifikt på hur invandrare använder sig av massmedier.

3.1. Att tillhöra minoritet

Tolv procent av hela Sveriges befolkning består av personer som är födda utomlands. Om man lägger till dem som är födda i Sverige men har en eller båda sina föräldrar med en bakgrund i ett annat land blir andelen människor som har anknytning, och oftast släkt, utomlands nästan 20 procent av befolkningen.¹³

Minoritetsgrupper som till exempel invandrare som av en eller annan anledning har flyttat ifrån sitt hemland upplever ofta sig som skilda från majoriteten. De är ofta fysiskt och socialt isolerade från det omgivande samhället och tenderar koncentrera sig på vissa kvarter eller städer. Många upplever sig diskriminerade och utsatta till exempel i samband med arbets- eller bostadssökning. På grund av dessa gemensamma upplevelser, att man har lämnat sitt hemland och att man känner sig isolerad från majoritetsbefolkningen utvecklas ofta en stark känsla av gruppsolidaritet vilket innebär att man hör samman på ett speciellt sätt.¹⁴ Gruppen hittar stöd hos varandra och kan även hjälpa varandra att hantera olika situationen i det nya landet.

I en undersökning från 1998 bland invandrare i Sverige ansåg två tredjedelar att Sverige i viss mån kan betraktas som ett rasistiskt och främlingsfientligt land. Lika många menade att främlingsfientligheten har ökat under senare år. Av de utomnordiska invandrarna i undersökningen uppgav en tredjedel att de blivit utsatta för hot eller förolämpningar på grund av sitt utseende samt att de misslyckats få jobb på grund av sin utländska bakgrund.¹⁵ Dessa siffror kan naturligtvis skilja sig mellan olika invandrargrupper. Man kan inte heller veta hur starkt samband en individs upplevelse och den verkliga situationen har och om en invandrare till exempel har misslyckats få jobb på grund av sin etniska bakgrund eller på grund av andra skäl. Att invandrare upplever hot och diskriminering i det svenska samhället är dock ett sorgligt faktum.

Invandrarna kommer från olika länder som har olika kulturer. Varje kultur har sitt unika beteendemönster som lätt uppfattas som främmande av de som inte delar samma kulturella bakgrund. Vissa seder och uppfattningar som hör till vissa kulturer är svåra att förstå för en som inte är bekant med kulturen som en helhet. *Etnocentrism*, att man bedömer en kultur genom att jämföra den med sin egen, är orsaken till att vi uppfattar idéer och beteenden olika. På samma sätt som vi jämför invandramas seder och vanor med våra egna jämför de naturligtvis de typiska svenska beteendemönstren med sina egna.¹⁶

¹³ Ahrne et. Al 2003: 98

¹⁴ Giddens 1998: 249

¹⁵ Ahrne et. Al 2003: 104

¹⁶ Giddens 1998: 42

Den process som sker när man blir medveten om den nya kulturen och skaffar sig kunskaper och färdigheter som behövs för att passa in i den kallas för *socialisation*. Vanligtvis sker detta i tidig ålder men i och med att invandrarna byter från en kultur till en annan måste de gå igenom denna process ytterligare en gång. Detta kallas för *resocialisation* och innebär att man måste omdefiniera den sociala verkligheten man lever i.¹⁷ Den kulturella miljön som vi föds och växer upp i påverkar vårt beteende, men vi formas inte helt och hållet av de mallarna som finns i samhället. Under socialisationsprocessen utvecklas även jaguppfattningen och identiteten. Speciellt som vuxen gör man medvetna val, naturligtvis utifrån de premisserna som samhället erbjuder.¹⁸ Invandrarernas socialisation innebär alltså inte att de automatiskt börjar titta på Kalle Anka på julafton efter att de flyttat till Sverige utan de väljer att ta till sig de delarna av den svenska kulturen som passar ihop med deras egna värderingar och preferenser.

3.2. Språk

För att kunna ta del av de nationella medierna måste man kunna landets språk, i det här fallet svenska. Det finns dock många hinder på vägen när en första generationens invandrare ska lära sig ett nytt språk i ett nytt land. Man kan sakna naturliga tillfällen att tala svenska eftersom man ofta som invandrare har svårt att hitta arbete i början och man saknar därmed den naturliga mötesplatsen som arbetsplatsen är. Det svenska kontaktnätet utvecklas sakta när man inte träffar svenskar på arbetet.¹⁹ Förutom att invandrare kan vara osäkra på att använda det svenska språket kan de även uppleva ointresse från svenskarna att diskutera med någon som inte behärskar det svenska språket fullständigt. Detta är en av anledningarna till varför invandrare ofta söker sig till varandra och hellre umgås med andra invandrare än med svenskar –det känns tryggt att prata med någon som ligger på samma nivå språkmässigt.

Situationen för dem som ska lära sig ett andraspråk kan se väldigt olika ut beroende på vad som har lett till att man har hamnat i en sådan situation. Föräldrarna kan ha olika modersmål, det omgivande samhället kan vara flerspråkigt eller man kan tvingas byta språkmiljö. Denna uppsats handlar om människor som har upplevt det sista alternativet, som har mer eller mindre mot sin vilja tvingats flytta till ett annat land där deras förstaspråk inte är det dominerande språket i samhället. Andraspråksinläringen sker ofta till stor del informellt, utanför klassrum och formaliserad undervisning. Inlärnarnas motivation, personlighet, självförtroende, inlärningsstil, socio-ekonomiska status och modersmålsstatus är bara några faktorer som påverkar inläringen. Det omgivande samhällets attityder till dessa faktorer är inte heller självklara och kan antingen stödja eller försvaga inläringen.²⁰

Ett av de effektivaste sätten att lära sig språket är i interaktion med andra människor i samhället. I mötet mellan invandrare och de som har svenska som modersmål kan det dock hända att de sistnämnda anpassar sitt språk till den nivån som de tror krävs för att invandraren ska förstå budskapet. Detta kan upplevas som nedlåtande när invandraren känner sig inplacerad i samma kategori som alla de andra som också tilltalas på samma sätt; barn, förståndshandikappade eller senila åldringar.²¹

¹⁷ Hedman & Eklund 1998: 46

¹⁸ Giddens 1998: 43 ff

¹⁹ Wahlberg 1999: 1

²⁰ *ibid*: 17

²¹ *ibid*: 21

Massmedierna har en viktig roll i andraspråksinläringen. Elever i klasser i svenska för invandrare uppmuntras att lyssna på radio, titta på TV, läsa tidningar, skyltar, broschyrer och allt möjligt för att ta del av det nya språket i vardagliga situationer. Massmediernas språk är inte heller anpassad till invandrare och studierna visar att det språket som invandraren hör ofta kommer att bli den variant av språket han tar till sig.²² Om invandraren alltså enbart diskuterar med andra invandrare eller svenskar som anpassar sitt språk till en lägre nivå kan hans ordförråd bli väldigt begränsat samtidigt som uttalet inte är korrekt.

Man tror ofta att barn lär sig ett nytt språk snabbare än vuxna. Neurologiskt sett bekräftas detta påstående av att det finns en kritisk period för att tillägna sig ett andraspråk uttalsmässigt. Detta har med den fysiska utvecklingen av talmuskulerna att göra, men är uttalet verkligen det viktigaste i språkinläringen? Med undantag för uttal har en omsvängning i uppfattningen om ålderns betydelse för andraspråksinläring varit på gång en längre tid och man har i flertal undersökningar kommit fram till slutsatsen att det faktiskt är vuxna som tenderar att lära sig ett nytt språk effektivare än barn. Barnens överlägsna förmåga att lära sig ett korrekt uttal hindrar dock många från att inse att de inte lär sig själva språket varken snabbare eller bättre än vuxna.²³

Vuxna är ofta själva kritiska mot sin egen språkinläring. Det har visat sig att många invandrare blir besvikna på sig själva när de inte lär sig språket i den takten som de hade hoppats på. Misslyckanden med att inte våga eller kunna söka arbete eller komplettera sin utbildning har i vissa fall gjort att invandrarna har blivit osäkra och tappat självförtroendet. Anita Wahlberg konstaterar i sin rapport *Språk, arbete, integration* (1999) att problemet inte ligger hos invandrare utan hos de som bedömer. I utbildningen utgår man från vad inläraren inte kan istället för att uppmuntra dem till att tala med så många olika människor som möjligt och använda det svenska språket i vardagslivet.²⁴

Många invandrare läser dagstidningar med lexikon i handen. De har i många fall svårt att fullt utnyttja tidningarnas innehåll på grund av att språket är för svårt. Ska tidningar då anpassa sig efter minoritetsbefolkningens språkliga nivå? Hedman & Eklund konstaterar att på vissa orter där andelen invandrare är stor borde den lokala tidningen åtminstone fundera på möjligheten att erbjuda invånarna en tidning som alla kan ta del av. Samtidigt kan man hävda att en av tidningarnas funktion är att hålla en hög standard språkmässigt just för att invandrare, och varför inte även den inhemska befolkningen, ska kunna utveckla sina språkfärdigheter genom att läsa texter som inte är speciellt anpassade efter deras språkkunskaper. Tyvärr verkar det dock som att ju svårare tidningstexten är, desto mindre lär sig läsaren av den. En möjlig lösning skulle kunna vara att publicera speciella bilagor eller vissa delar av tidningen på enklare språk.²⁵

3.3. Hur porträtteras invandrare i medierna?

När man undersöker invandramas relation till svenska medier bör man inte glömma hur de behandlas i medierna. Vilken bild förmedlar de svenska medierna på invandrare? Birgitta Löwander diskuterar i *Mörk magi i vita medier* (1998) hur medierna kan bidra till att sprida rasism i samhället. En av nyhetsmediernas uppdrag är "att skapa uppslutning kring det nationella intresset och

²² Hedman & Eklund 1998: 122

²³ Wahlberg 1999: 25 ff

²⁴ ibid: 103

²⁵ Hedman & Eklund 1998: 265 ff

*stärka den nationella självkärslan*²⁶. Den negativa rapporteringen om invandrarfrågor kan i vissa fall leda till att nyhetsmedierna skapar negativa känslor och misstänksamhet mot det främmande.

Löwander, som så många andra, kommer fram till att mediebilderna av invandrare är i hela västvärlden stereotypa och negativa. Invandrare nämns ofta i samband med kriminella händelser och konflikter med samhället. De framställs som samhällsproblem eller upphov till sådana. Ytterligare ett sätt att missgynna invandrarstämningen i samhället är att osynliggöra dem i medierna. Invandrare är en del av det svenska samhället och bör synas i medierna för att motverka bilden av dem som någonting främmande som inte tillhör samhället. Att invandrare inte själva kommer till tals utan framställs som offer ger inte heller någon positiv inverkan utan bidrar snarare till att omyndigförklara dem.²⁷

Det har skett vissa förändringar i mediebilderna. Under åttiotalet hade invandrare och flyktingar för det mesta rollen som offer – antingen kollektivt eller som enskilda individer. De framställdes som offer för människosmugglarna, offer för en cynisk flyktingpolitik, offer för diskriminering, offer för rasism och inte minst som offer för sin egen okunnighet och kultur. Under nittiotalet blev invandrarrollen och flyktingarnas roll mer aktiv – dock fortfarande i negativa sammanhang. En undersökning från 1993 visar att nyhetsmedierna uppmärksammar brott som vanligen inte har nyhetsvärde – som till exempel snatterier och våldtäkter – och anger förövarens bakgrund som en förklaringsfaktor. Även flyktinginvandringen beskrivs ofta som ett hot mot det svenska samhället och mer än hälften av alla rubriker med anknytning till flyktinginvandring eller flyktingpolitik gestaltar en konflikt.²⁸

Det finns naturligtvis skillnader mellan hur olika medier behandlar invandrarfrågor. Stora morgontidningar har större utrymme för bakgrundsbeskrivningar och analyser och har därmed lättare att ge en mer mångsidig bild. Kvällstidningarna som är beroende av lösnummerförsäljning är däremot ofta inriktade mot sensationer och händelser knutna till exempelvis islam speglas med inriktning mot det sensationella. Rubrikerna och artiklarna får till exempel större sensationsvärde när man påstår att händelserna skett i islams namn.²⁹

Vad är det då som ligger bakom mediernas negativa rapportering? Förutom de tidigare nämnda tendenser som speciellt kvällspressen har att söka sig till sensationsmaterial kan ytterligare några anledningar hittas. En förklaring är enskilda journalisters okunskap i etniska frågor samt deras brist på personliga erfarenheter av invandrare. Naturligtvis kan vissa journalister även ha rentav negativa åsikter om invandrare vilket påverkar deras sätt att arbeta. Även redaktionernas sätt att organisera nyhetsarbetet kan ligga bakom den negativa bilden. Traditionellt sett sker det redaktionella arbetet under knappa tidsmässiga och personella resurser vilket gör att möjligheter till förberedelser och eftertänksamhet är små. Detta leder till att nyhetsjournalisterna koncentrerar sig på rutinbevakning och utnyttjar samma mallar och källor som tidigare. Det finns inte heller några regler eller riktlinjer för att journalistiken ska arbeta konsekvent mot rasism utan denna typ av tankearbete lämnas för den enskilda journalisten att överväga och ta ställning till.³⁰

En lösning på problemet är alltså att öka journalisternas uppmärksamhet om de konsekvenserna som deras arbete kan få hos publiken. Detta kan göras genom att införa en gemensam, tydlig policy i redaktionerna. En aspekt som dock är svårare att förändra är att nyhetsmedierna tenderar att gynna den dominerande gruppens uppfattningar genom att lämna tolkningsföreträde åt dem

²⁶ Löwander i Brune 1998: 90

²⁷ *ibid*: 91

²⁸ Brune 1996: 15

²⁹ Hvithelt i Brune 1998: 83

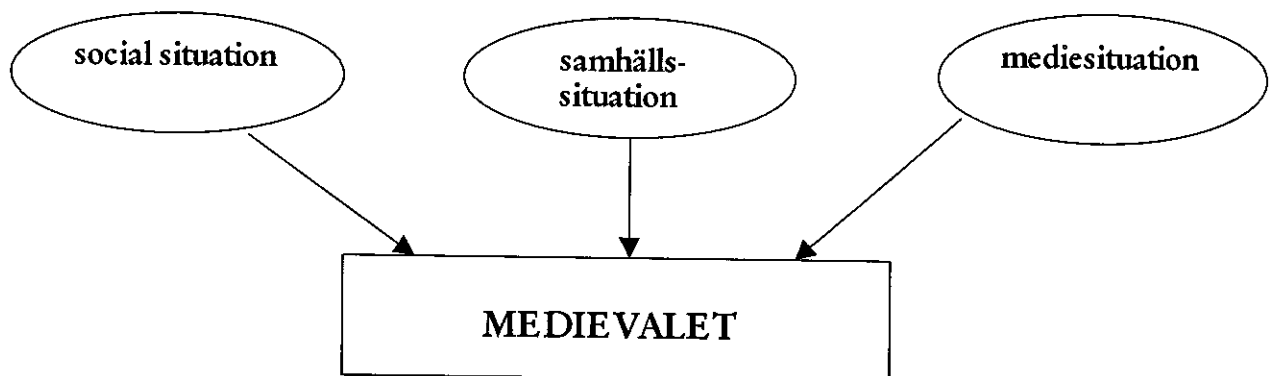
³⁰ Löwander i Brune 1998: 93

som har den politiska och ekonomiska makten i samhället.³¹ Invandramas ord har sällan den tyngden som krävs för att de ska bli hörda i medierna. Så länge invandrare inte finns i beslutsfattande och makthavande positionerna kommer det att vara svårt för dem att gröa sig hörda.

3.4. Medieanvändning och medievanor

Människors medievanor är oftast relativt stabila. De mönster som man har upptäckt i forskningen förändras långsamt och oftast av uppenbara anledningar, till exempel när ett nytt medium uppstår. Förändringen kan även orsakas av den övriga sociala förändringen i samhället, exempelvis när ungdomskulturen utvecklas eller när ett samhälle går över från kommunism till kapitalism. Naturligtvis finns det en rad olika faktorer som påverkar medieval, och även om man skulle undersöka en enskild individs medievanor skulle de antagligen skilja sig från dag till dag beroende på olika omständigheter och händelser som inte går att förutspå.³²

Lennart Weibull och Ingela Wadbring diskuterar publikens val av medier i *Att studera dagspress i Sverige* (2000). De konstaterar att samtidigt som den genomsnittliga medieanvändningen inte har förändrats tidsmässigt har selektiviteten ökat kraftigt. Mediesystemet har fragmentiserats och publiken har utvecklat olika strategier för att hantera alla tillgängliga kanalerna som har blivit fler och fler. Vad är det då som påverkar våra medievanor? Enligt Weibull & Wadbring bestäms medievalet av tre olika faktorer: *den sociala situationen*, *mediesituationen* och *vad som händer i samhället*.

figur 1. Wadbring & Weibull 2000: 16

Den sociala situationen handlar om individens livsstil och sociala position, om vem man är och vad man har för livssituation. Det som kan påverka är till exempel om man bor ensam, om man har barn, om man arbetar och vilka tider som man arbetar. Här ingår även de vanor man har tagit med sig från föräldrahemmet. Ett klassiskt exempel är hur åldern påverkar TV-tittandet: det har i ett flertal studier visat sig att TV-tittandet ökar i takt med levnadsåldern. Förklaringen är att ju äldre människor är desto större tenderar fritiden i hemmet bli. Samtidigt minskar tiden som man lägger på nöjen, sport, motion och socialt umgänge i takt med att man blir äldre. Man har helt enkelt större möjlighet att ta del av TV-utbudet och anpassa sin tillvaro efter TV-tablån.³³

³¹ Löwander i Brune 1998: 94

³² McQuail 2000: 384

³³ Ohlsson 1989: 73

Mediesituationen handlar om de medierna som finns tillgängliga och vad de har för position på marknaden. Satellit-TV och lokala kommersiella radiostationer som utbyggdes under 1980- och 1990-talet har bidragit till att den del av allmänheten som regelbundet tar del av TV och radio har ökat betydligt.³⁴ Något som också påverkar tillgängligheten för en enskild individ är individens ekonomiska situation som i viss mån bestämmer vilka medier hon kan ta del av. Bostadsorten är ytterligare en faktor som bör betraktas i det här sammanhanget. Den spelar ingen större roll vad gäller etermedierna men konkurrenssituationen på morgontidningsmarknaden varierar betydligt mellan olika orter. Den lokala mediesituationen styr till viss del individens val.³⁵ Sist, vad som händer i samhället har ofta stor påverkan på våra medievanor. En stor händelse kan få människor att testa nya medier samtidigt som konjunkturen utan tvekan påverkar vad man väljer att använda sig av för medier.³⁶ Alla dessa faktorer hänger naturligtvis ihop till en viss del. Till exempel den sociala situationen påverkar mediernas tillgänglighet på individnivå. Hushållets ekonomiska situation avgör om man har råd för dator med Internetuppkoppling eller en tidningsprenumeration samtidigt som till exempel arbetstiderna kan vara sådana att etermediernas utbud under tiden utanför arbetet är begränsad vilket gör att man väljer att använda sig av andra medier istället.

Enligt McQuail är fördelen med denna modell att den visar sambandet mellan mediesituationen (eller mediestrukturen) och den sociala positionen av en enskild individ. Förutom att mediesystemet speglar samhällets ekonomiska, kulturella och geografiska situation tar det även hänsyn till publikens behov som för sin tur bestäms åtminstone delvis av sociala bakgrundsfaktorer.³⁷

Denna uppsats har som utgångspunkt att invandring som grupp har någonting gemensamt som påverkar deras medieanvändning och särskilt dagstidningsläsning. Således ska jag främst koncentrera mig på den sociala aspekten av medieanvändning, att individen gör sina mediala utifrån sin sociala situation. Ett antal studier har till exempel visat att integration och upplevd delaktighet stimulerar till morgontidningsläsning. Anders Lithner analyserar i *Dagspressens läsare* (2000) detta påstående utifrån de egenskaperna som forskningen har visat icke-läsarna ha. Människor som hela sitt liv har bott på samma ställe upplever som regel en stark samhörighet med orten och dess invånare. Lokala händelser har sammanknytning till deras egna liv och de känner sig delaktiga i händelserna. Att inte ha sina rötter på bostadsorten eller att till och med komma från ett helt annat land måste således innebära att man saknar sammanhanget i dagspressens rapportering och sitt eget liv.

Invandrarna bor ofta i de så kallade lågresursområdena. Enligt undersökningarna har tidningsläsandet ett samband med var man bor. Andelen icke-läsare i till exempel de fem mest resurssvaga stadsdelarna i Göteborg är 15 procentenheter större än i de sex mest resursstarka områdena. I Stockholm är motsvarande skillnad 18 procentenheter.³⁸ Alla ovannämnda faktorer påverkas naturligtvis även av varandra. Invånarna i de resurssvaga stadsdelarna präglas av en lägre grad av integration, lägre socioekonomisk position och mindre stabila vanor som alla är faktorer som påverkar tidningsläsandet negativt.

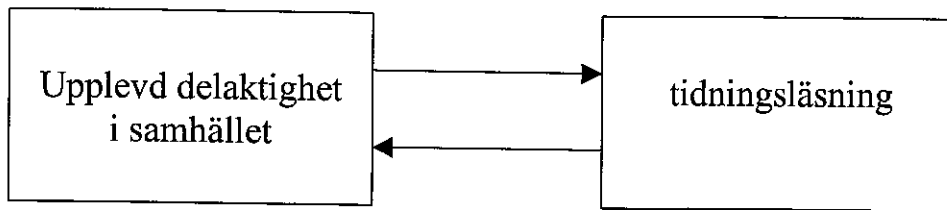
³⁴ Elliot 1997: 102

³⁵ Ohlsson 1989: 72

³⁶ Wadbring & Weibull 2000: 15 ff

³⁷ McQuail 2000: 386

³⁸ Lithner i Wadbring & Weibull 2000: 109 ff

Figur 2. Hur upplevd delaktighet i samhället interagerar med tidningsläsning utifrån Lithner (2000) och Elliot (1997).

Förutom att integration och upplevd delaktighet stimulerar till morgontidningsläsning påverkar även tidningsläsandet hur delaktig man känner sig. Maria Elliot presenterar i *Förtroendet för medierna* de personliga utbyten som människor kan ha av medier i sin vardag. En av dessa är att känna delaktighet i samhället. Enligt Elliot är samhället och nationen för abstrakta och vidsträckta som företeelser för att människor ska kunna ha personlig erfarenhet av dem. Medierna överbrygger detta genom att de skapar förutom en känsla av samhörighet även förutsättningar för att kunna identifiera sig med nationen. Till exempel bevakningen av nationella evenemang såsom Melodifestivalen eller politiska händelser ges individen möjlighet till att vara delaktig i de offentliga, nationella processerna. Medierna har gjort den offentliga sfären tillgänglig för publiken och tagit den närmare till människors privata sfär. Det är framförallt etermedierna som sägs ha varit betydelsefulla i denna utveckling men i och med att även de tryckta medierna nuförtiden är tillgängliga för alla (till skillnad från när det enbart var borgarklassen som kunde ta del av tidningarna) kan deras roll i det offentliga rummets förändring inte bortses ifrån.³⁹

Anders Ohlsson urskiljer två huvudgrupper av motiv för att ta del av innehållet i olika typer av massmedier. Man kan söka antingen nytta eller nöje i medierna, och detta kan ske kort- eller långsiktigt. Den första gruppens motiv är kopplade direkt till konsumtionsakten. Det handlar om att man förväntar sig att tillfredsställa behov av avkoppling, flykt och underhållning genom att konsumera en viss typ av medieinnehåll. Den andra gruppen har som motiv att försöka tillfredsställa mer långsiktiga kunskaps- eller informationsbehov. Man vill samla in kunskaper som kan vara nyttiga att ha vid senare tillfälle antingen för eget bruk eller vid umgänget med andra.⁴⁰

3.5. Dagstidningens funktion

Varför läser man dagstidningar? Det är naturligtvis fullt möjligt att de som inte tar del av dagstidningarnas utbud hämtar information via andra medier. Enligt Hadenius & Weibull är det förutom annonserna främst lokalnyheter, radio- och TV-material, inrikesnyheter och insändare det innehåll som människor uppger sig vara mest intresserade av. Dessa stabila favoriter som intresserar de flesta kallas för primärläsning, och till det tillkommer tillvalsläsning. Med detta menas innehåll som inte får riktigt så höga totalsiffror men där man ändå kan urskilja tydliga mönster i människors intressen. Läsarnas kön, ålder och utbildning samt deras politiska intresse spelar naturligtvis stor roll för vad människor intresserar sig för.⁴¹

Karin Hellingwerf från Dagspresskollegiet har undersökt vad publiken anser vara de viktigaste egenskaperna hos dagspressen. Att tidningen är *tillförlitlig*, har ett *intressant innehåll* och *är bra på lokala nyheter* är de egenskaperna som ligger i topp på rangordningen. Av de egenskaperna som

³⁹ Elliot 1997: 87 ff

⁴⁰ Ohlsson 1989: 53

⁴¹ Hadenius & Weibull 1999: 400 ff

anses vara åtminstone ganska viktiga hamnar att tidningen *ofta innehåller något oväntat*, att den *har en modern form* och att den *har bra bilder* längst ner i prioriteringar. Skillnader mellan mäns och kvinnors och de olika åldersgruppernas syn är relativt små medan utbildningen är en av de faktorer som påverkar vilka egenskaper man föredrar.⁴²

Tidningars symbol- och bruksvärde är ytterligare några aspekter som man kan diskutera i fråga om dagstidningsläsning. Birgitte Christiansen och Annika Bergström har genomfört en serie djupintervjuer med dagstidningsläsare i västra Sverige med syfte att få fördjupade kunskaper om hur människor läser och uppfattar sin lokala morgontidning. Tidningens bruksvärde handlar om informationssökning om till exempel dagsnyheter, evenemang, TV-program eller annonserbudanden. Symbolvärdet handlar mer om känslomässiga och individuella faktorer. Tidningsläsning som en del av de dagliga rutinerna kan ge en känsla av trygghet samtidigt som man kan genom tidningen känna gemenskap med det övriga samhället. Tidningen kan även förse läsaren med allmänna kunskaper som för sin del kan hjälpa individen att nå uppskattning i sociala sammanhang. Christiansen och Bergström kommer fram till att den informativa funktionen är dagspressens främsta. Anledningar till varför man vill hålla sig informerad är dock många; vissa får dåligt samvete om de inte läser tidningen, andra vill veta vad som händer i omvärlden och många verkar läsa tidningen för att inte verka dum inför arbets- eller skolkamraterna. Intervjuerna visade även att läsningen påverkas starkt av läsarens livssituation. Om man förvärvsarbetar eller inte och hur mycket tid man har på sig på morgonen (när de flesta läser sin tidning) påverkar hur man använder sin tidning och vilka delar man läser och väljer att fördjupa sig i. Christiansen och Bergström bekräftar uppfattningen att tidningen kan ha olika funktioner, i deras undersökning framkom det tydligt att tidningen är för respondenterna förutom en informationskälla även en trygghetsgivande rutin.⁴³

Andre Jansson konstaterar i arbetsrapporten *Svensk dagstidningsläsning i förändring* (1997) att dagstidningsläsningen i mitten av 1990-talet sjönk i de samhällsgrupper som var socioekonomiskt svagare än andra. Även om individen har friheten att själv fatta beslut över sin tillvaro är det ibland de ekonomiska aspekterna som sätter stopp för till exempel informations- och kunskapssökning. Man kan tänka sig att de som väljer bort en tidningsprenumeration kompenserar detta på något annat sätt, genom att läsa tidningen på jobbet eller ta del av nyheterna genom andra medier. Detta är dock inte alls säkert, vid undersökningar om TV har man upptäckt att i takt med att kanalerna och därmed valmöjligheterna ökar tappar även nyhetssändningarna tittare. Det är lätt att välja bort nyheterna oavsett hur mycket man tittar på TV. Oroväckande är att det främst är de yngre, lågutbildade grupperna som väljer bort nyheterna – de är nämligen samma grupp som i liten utsträckning läser morgontidningar.⁴⁴

Dagstidningsläsningen ställer betydligt lägre krav på fysisk anpassning än vad till exempel etermedierna gör. Man kan läsa tidningen nästan var som helst och när som helst. Lokala läsarstudier har visat att de som yrkesarbetar har ofta möjlighet att läsa tidningar på sina arbetsplatser.⁴⁵ Således är prenumerationsfrekvenser inte det bästa sättet att mäta dagstidningsläsning.

Medievanor och medieval kan alltså påverka de klyftorna som finns i samhället mellan resursstarka och resurssvaga individer. Dagstidningsläsning anses ofta även ha stor betydelse för demokratin. I en rapport som Lars Nord har sammanställt utifrån Demokratibarometern 2002 kommer det fram att den gruppen som uppger sig få kunskap om politik och samhälle genom

⁴² Hellingwerf I Brune 2000: 151 ff

⁴³ Christiansen & Bergström 1997

⁴⁴ Jansson 1997: 23 ff

⁴⁵ Ohlsson 1989: 74

riksspridda morgontidningar, lokaltidningar och kvällstidningar är mer demokratiskt engagerade än de som uppger att de framförallt förlitar sig på TV i samma syfte. De som använder dagstidningar som informationskälla för vad som händer i Sverige och i världen är generellt mer kunniga om politik och samhälle samtidigt som de är mer intresserade, diskuterande och mer toleranta än de som använder sig av TV för att få information om det omgivande samhället. Utifrån Nords rapport verkar det alltså vara bättre för demokratin att människor lär sig om samhället vida dagstidningar än att de gör det via till exempel TV.⁴⁶ Invandrare som av olika skäl inte använder sig av dagstidningar riskerar att i större utsträckning än andra i samhället att gå miste om viktig samhällsinformation. Detta bidrar även till att invandrare avstår från att påverka opinionsbildningen i samhället. Bristande kunskaper om det svenska samhället påverkar deltagandet i politiska beslut och minskar invandranas möjligheter att påverka sin omgivning.⁴⁷

3.6. Invandrare och massmedier

Massmedier är för invandrare en viktig informationskälla, inte minst eftersom kontakterna med svenskar ofta saknas speciellt i början av vistelsen. Genom massmedierna har de möjligheten att få information om det omgivande samhället och samtidigt lära sig landets språk. De faktorer som påverkar invandrerens tendens att söka information i massmedierna är bland annat deras utbildning, ekonomisk och yrkesmässig ställning samt kunskaper i svenska och motivationen att stanna i Sverige. Vissa av dessa faktorer gäller naturligtvis även svenskarnas medieanvändning men just språkkunskaper och motivationen att stanna i landet är någonting som skiljer invandrare från infödda svenskar. Bristande språkkunskaper kan leda till frustration när man försöker ta del av medierna men kan inte riktigt förstå deras budskap. Samtidigt kan man tänka sig att viljan att ta del av samhällsinformation och känna sig delaktig i det svenska samhället växer i takt med motivationen att stanna kvar i landet. Om man känner att vistelsen i Sverige endast kommer att vara tillfälligt spelar nog inte medierna så stor roll i ens liv.⁴⁸ Det kan tvärtom kännas rentav frustrerande att läsa om framtidsplaner och politiska beslut som inte kommer att ha någon betydelse i ens eget liv i och med att man kanske inte kommer att vara kvar i landet när resultatet nås.

Invandrare använder sig av olika medier för att uppfylla olika behov. En person som nyss har anlänt till Sverige behöver först och främst kunskap och information om det svenska samhället och på grund av bristande språkkunskaper är det viktigt att denna typ av medier finns på invandranes modersmål. Detta skapar förutsättningar för invandranes integration och är även viktigt för demokratin. För att tillgodose behovet av trygghet behöver invandranen få veta vad som händer i deras hemland. De har ofta familj, släkt och bekanta kvar i landet och behöver bli informerade om hur situationen i landet utvecklas. Detta sker ofta genom landets egna medier som invandranen får tillgång till via satellitsända TV-kanaler eller Internet. Ytterligare ett informationsbehov är att kunna identifiera sig inom den egna subkulturen i Sverige. I det här syftet fungerar minoritetsgruppernas egna medier utmärkt genom att de ger invandranen information om den egna gruppen.⁴⁹

Lennart Weibull och Ingela Wadbring diskuterar i *De nya svenskarna möter svenska massmedier* (1999) hur invandranens medievanor skiljer sig från svenskarnas. Deras undersökning grundar sig på undersökningen Riks-SOM från 1998. Det intressanta för min undersökning är hur

⁴⁶ http://www.tu.se/uploaded/document/2003/10/10/Dagstidningarna_och_demokratin.pdf

⁴⁷ Hedman & Eklund 1998: 271

⁴⁸ ibid: 110 ff

⁴⁹ Presstödsnämnden 2002: 168

medietillgången ser ut för de som är uppvuxna utomlands, alltså första generationens invandrare. Skillnader mellan dem och personer som är uppvuxna i Sverige är inte särskilt stora. Tillgången till kabel-TV är något högre bland personer uppvuxna utomlands (42% av svenskar motsvarande 52% av personer uppvuxna utomlands) medan 75% av personerna uppvuxna i Sverige har en morgontidningsprenumeration när den motsvarande siffran bland dem som är uppvuxna utomlands är 43%.⁵⁰

Televisionens popularitet hos invandrare bekräftas även av andra undersökningar. Hedman och Eklund fann i sin undersökning att det populäraste mediet hos invandrare var televisionen. Hela 80 procent av respondenterna i deras undersökning ansåg sig ha nytta av televisionen som informationskälla när det gäller att få information om det svenska samhället. Dagstidningar användes i informationssyfte av 55 procent och radio av hälften av respondenterna.⁵¹

Undersökningar har även visat att invandrare ofta använder släkt och vänner som informationskällor. Detta gäller särskilt dem som inte behärskar det svenska språket tillräckligt bra för att ta del av andra informationskanaler. Det är inte ovanligt att de av familjemedlemmarna som har lyckats lära sig svenska tillräckligt bra för att ta del av massmedier översätter innehållet av till exempel dagstidningar till de övriga familjemedlemmarna. Även när invandrare har lärt sig språket slutar de dock inte att ta del av tillgängliga massmedier på sitt eget modersmål utan kompletterar snarare svenska medier med dem.⁵²

3.7. Invandrare och dagstidningar

Det finns en mängd olika faktorer som påverkar en invandrars dagstidningsläsning i det nya landet. Bland annat utbildningen som invandraren har fått i sitt hemland har betydelse eftersom personer med högre utbildning tenderar att läsa dagstidningar i högre utsträckning än de som har lägre utbildning. Hur länge man har vistats i landet har också stor betydelse för dagstidningsläsningen. Ju längre man har vistats i Sverige, desto mer läser man dagstidningar. Detta kan förklaras genom att längre vistelsetid betyder även att språkkunskaperna förbättras och motivationen att ta del av samhället ökar. Under åren stabiliseras invandrars levnadssituation och detta har, som jag tidigare har diskuterat, tendens att öka dagstidningsläsandet.⁵³

Även om det finns ett samband mellan invandranas språkkunskaper och deras dagstidningsläsning visar undersökningarna att invandrare läser svenska dagstidningar även när de inte ännu har så goda kunskaper i svenska. Läsningsen ökar dock ju bättre språkkunskaper man har. Det har gjorts en rad undersökningar om invandrars dagstidningsläsning men de mönster som man har upptäckt kan tänkas ha även andra förklaringar än de uppenbara. Till exempel har man kommit fram till att fler kvinnor än män aldrig läser någon dagstidning.⁵⁴ Beror detta på att de är invandrarkvinnor eller på att de är kvinnor i största allmänhet? Skulle man inte kunna tänka sig att även svenska kvinnor i större utsträckning har hand om hemmet och barnen och därmed inte har tid att läsa tidningar?

Invandrare tar även del av dagstidningar från hemlandet. Detta avtar dock i takt med ökade språkkunskaper i svenska, troligtvis på grund av att de svenska dagstidningarna ersätter tidningarna från hemlandet som informationskälla och kan erbjuda mer aktuell information om

⁵⁰ Wadbring & Weibull 1999: 6

⁵¹ Hedman & Eklund 1998: 261 ff

⁵² *ibid*: 112 ff

⁵³ *ibid*: 116

⁵⁴ *ibid*: 117

det omgivande samhället.⁵⁵ Intresset för nyheterna från hemlandet kan också svalna något och ersättas med intresset att ta del av nyheter från Sverige. Något som gör att vissa invandrargupper läser tidningar på sitt modersmål i större utsträckning än andra är nog att tillgängligheten på tidningarna är väldigt olika beroende på var man kommer ifrån. Om man tar finländarna som exempel visar en undersökning från 1985 att 9 procent av sverigefinnarna läser en finsk dagstidning dagligen och 36 procent någon gång i veckan. Nästan en femtedel av sverigefinnarna läser finska veckotidningar regelbundet.⁵⁶ Dessa tidningar är lätta att få tag på och på grund av den geografiska närheten och det höga antalet prenumeranter i Sverige är priset på en dagstidningsprenumeration från Finland inte heller speciellt högt.

Trots att invandrare generellt i mindre utsträckning än genomsnittssvenskar tillhör ett hushåll som har en tidningsprenumeration är skillnaden mellan läsaktiviteten bland infödda svenskar och invandrare inte så stor. Många av invandrarna tar del av dagstidningen utan att ha tillgång till den i hemmet. Man kan läsa tidningen på skolan, på jobbet eller på biblioteket. Lowe Hedman och Helena Eklund fann i sin undersökning från 1998 att de vanligaste anledningarna till varför invandrare inte prenumererar på en dagstidning var att tidningen ansågs för dyr eller att den var för svårläst. För många av deras respondenter var tidningsläsning även ofta förknippat med skolarbetet och att läsa en tidning och förstå varje ord och mening krävde så pass stor ansträngning att TV:n ansågs mycket bekvämare och positivare än tidningen.⁵⁷

⁵⁵ Hedman & Eklund 1998: 118

⁵⁶ ibid

⁵⁷ ibid 264

4. Syfte och frågeställningar

Medievanor och medieval påverkar genom den enskilda individen även det samhället som vi lever och bor i. Dagstidningsläsning kan vara en viktig hjälpmedel för invandrare i integrationsprocessen vilket innebär bland annat att man kan utveckla sina språkkunskaper och känna sig mer delaktig i det omgivande samhället.

Syftet med undersökningen är att analysera invandrades användning av och attityder till medier. Detta kommer att ske med fokus på dagstidningsläsning och den lokala tidningen Borås Tidning.

- Vilken roll spelar invandrades sociala situation för deras medieanvändning?

Vad har dagstidningen för roll i invandrararnas vardag? Vilka sociala faktorer påverkar läsningsbenägenheten? Har deras medievanor förändrats sedan de kom till Sverige?

- Vilken typ av samhällsinformation söker invandrare i medierna?

Använder invandrarna medier för att få information från hemlandet eller är det det lokala samhället som de söker information om? Speglar Borås Tidning det samhället som invandrarna lever i? Kan invandrarna relatera till tidningens innehåll?

- Vilken betydelse har dagstidningen bland andra medier för invandrare?

Använder invandrarna olika medier i olika syften? Vad påverkar deras medieval? Använder de sig mest av svenska medier eller medier från hemlandet?

Jag kommer även att ta reda på vad respondenterna anser om sin lokala tidning och dess innehåll samt vilka utvecklingsmöjligheter de anser tidningen ha.

5. Material och metod

Jag kommer i detta kapitel diskutera metoden som jag har valt att använda mig av i den empiriska undersökningen samt redogöra för hur urvalet av respondenter har gjorts och vad detta har inneburit för undersökningens resultat. Jag kommer även att utvärdera min egen insats samt diskutera de problem som jag hade med undersökningen.

5.1. Varför fokusgrupper?

Undersökningen gjordes med hjälp av fyra fokusgrupper bestående av 3-5 deltagare per grupp. Fokusgrupper är ett utmärkt sätt att samla in material från flera personer samtidigt. Victoria Wibecks definition är att fokusgrupper är *“en form av fokuserade gruppintervjuer där en mindre grupp människor möts för att på en forskares uppmaning diskutera ett givet ämne med varandra”*⁵⁸. Wibeck anser att det som skiljer fokusgrupper från andra typer av gruppintervjuer är för det första att det handlar om en forskningsteknik som syftar till datainsamling för forskningsändamål. På detta sätt kan fokusgrupper särskiljas från andra grupper som har ett annat huvudsyfte. För det andra används fokusgrupper för att samla in data genom gruppinteraktion, detta till skillnad från intervjuer där flera deltagare intervjuas individuellt för att sedan dela sammanfattningen av intervjuerna med deltagarna och låta dem reagera på det, återigen individuellt och utan interaktion. För det tredje har fokusgruppens ämne bestämts av forskaren. Detta skiljer fokusgrupperna från de metoder där det inte finns någon moderator och där diskussionerna flyter spontant.⁵⁹

Fokusgrupper används ofta i början av större forskningsprojekt antingen för att samla in data som underlättar konstruerandet av större, mer precisa undersökningar i form av till exempel enkäter eller för att nå djupare förståelse för de svar som man redan har fått i en sådan.⁶⁰ Jag har valt att använda mig av fokusgruppintervjuer som metod eftersom en kvantitativ ansats i form av till exempel enkätundersökning inte hade varit lämpligt, främst beroende på de språkproblem som man måste ta hänsyn till när man vill intervjua invandrare. Individuella intervjuer hade varit en annan möjlighet men i och med att tidningsläsning och medieanvändning inte är speciellt känsliga ämnen och kan därför diskuteras öppet i en grupp ansåg jag det vara praktiskt att kunna intervjua fler respondenter samtidigt. Det har även visat sig (i till exempel Christiansen & Bergström, 1997) att dagstidningsläsning ofta är en så naturlig del av människors vardag att de ofta inte har så mycket att säga om det. Jag ville utnyttja den inspirationen som respondenterna får av varandra och hoppades på detta sätt få mer innehållsrika svar.

Fördelarna med fokusgrupper

Enligt Stewart & Shamdasani är fördelarna med fokusgrupper att de:

- är ett kostnadseffektivt och snabbt sätt att samla in data
- möjliggör interaktion
- erbjuder innehållsrik data
- ger möjligheten för deltagarna att inspireras och uppmuntras av varandra
- är flexibla

⁵⁸ Wibeck 2000: 7

⁵⁹ Wibeck 2000: 23 ff

⁶⁰ Stewart & Shamdasani 1990: 17

- kan användas när respondenterna är barn eller har svårigheter med att läsa eller uttrycka sig skriftligt
- är lätta att förstå ⁶¹

Nackdelarna med fokusgrupper

Att använda fokusgrupper som intervjumetod innebär även vissa svårigheter och begränsningar. Enligt Stewart & Shamdasani är dessa följande:

- svårt (om inte omöjligt) att generalisera
- respondenternas svar påverkas av yttre faktorer och andra i gruppen
- forskaren betraktar svaren som viktigare än vad de är på grund av intervjuens intima karaktär
- intervjuaren påverkar respondenternas svar
- den insamlade datan är svår att tolka och summera

Intervjumanualen (bilaga 1) bearbetades i samarbete med min handledare utifrån frågeställningarna och modellen som förklarar vilka faktorer som påverkar tidningsläsningen. Frågorna var uppdelade i sex teman. Jag ställde först frågor om respondenternas *bakgrund* för att få mer förståelse för den situation de befinner sig i. Jag ville även veta vad de har för relation till den lokala tidningen, min uppdragsgivare Borås Tidning. De *sociala faktorerna* är tänkta att belysa respondenternas sociala situation både i hemlandet och i Sverige och hur deras medieanvändning har förändrats sedan de flyttade hit. Under sociala faktorer hör även frågor om tidningsläsandet som en del av vardagen. Under temat *samhällsfaktorer* ville jag veta hur respondenterna förhåller sig till lokala, nationella och globala nyheter. Med hjälp av *mediefaktorer* ville jag ta reda på deras övriga medieanvändning och vilken relation som respondenterna har till de olika medierna. Jag ville även veta om de överhuvudtaget anser tidningar vara viktiga och om det finns något annat medium som de värderar högre än tidningen. Detta kallades för *tidningens symbolvärde*. Slutligen ställde jag frågor om Borås Tidning, dess innehåll och förhållningssätt till invandrarfrågor för att närmare gå in på själva undersökningsobjektet.

Jag anser att intervjumanualen fungerade bra och att frågorna var väl genomtänkta och tjänade sitt syfte. Diskussionen följde dock inte intervjumanualen vilket är oundvikligt speciellt när det är flera personer som diskuterar. Vissa frågor var intressantare än andra och ibland pratade gruppen även om saker som inte direkt var anknytna till frågorna. Speciellt frågan om hur respondenterna upplever att invandrare framställs i medierna väckte mycket diskussion i samtliga grupper. Det kändes viktigt att låta deltagarna prata ut om det samtidigt som det gav mig en djupare insikt i deras situation i samhället. Under temat tidningsinnehåll fanns det en fråga om vilka ämnen som borde behandlas mer respektive mindre i Borås Tidning och den visade sig vara svår att besvara. Jag testade frågan med de två första grupperna och eftersom den upplevdes som svår ändrade jag frågan och undrade istället vad de själva skulle skriva om ifall de var journalister. Med hjälp av den enkla följdfrågan fick jag sedan många intressanta svar.

5.2. Urval

Jag har valt att intervjua första generationens invandrare, med andra ord personer som är födda utomlands. Andra generationens invandrare som har en eller två föräldrar som är födda

⁶¹ Stewart & Shamdasani 1990: 16

utomlands har visat sig likna svenskar i sina medievanor. Bland annat Wadbring & Weibull (1999) konstaterar att andra generationens invandrare ligger på samma nivå som svenskar i dagstidningsläsning. Detta tror de beror på delvis bättre språkkunskaper och socialisation till svenska medievanor.⁶² Jag är intresserad av att veta hur de som har med sig medievanor från sitt hemland upplever de svenska medierna och speciellt dagstidningar.

De fyra största invandrargrupper i Borås kommer från Finland, Jugoslavien, Bosnien-Hercegovina och Iran. Jag har valt att intervjua finländare och iranier eftersom de representerar väldigt olika kulturer men visar sig i Presstödsnämndens utredning (2002) vara aktiva medieanvändare. Båda grupperna har även funnits i Sverige under lång tid. Jag har valt att koncentrera mig på två nationaliteter istället för att ha grupper bestående av många olika nationaliteter eftersom jag vill se vilka gemensamma synpunkter respondenterna av samma nationalitet har. Finländare har till och med sin egen spalt i Borås Tidning en gång i veckan och jag är naturligtvis nyfiken på vad de tycker om den och hur deras tankar skiljer sig från iraniernas som inte har en egen spalt.

Hur fick jag då tag på respondenterna? Det fanns många tänkbara sätt. En möjlighet hade varit att utnyttja de kontakterna som Borås Tidning redan har bland invandrare. De har vid ett tillfälle bjudit in representanter från olika invandrargrupper till redaktionen för att diskutera tidningen. Jag ville dock undvika att bli förknippad med Borås Tidning så mycket som möjligt eftersom detta skulle kunna påverka respondenternas inställning till undersökningen och mina frågor. Jag ville inte framstå som en medarbetare på Borås Tidning utan som den representant av Göteborgs universitet och JMG som jag är. Ett annat alternativ som jag diskuterade med min handledare hade varit att leta efter respondenter på biblioteket i Borås där man kan läsa svenska och utländska dagstidningar. Dessa icke-prenumeranter som ändå vill ta del av tidningen hade varit intressanta att intervjua och med hjälp av dem hade man sedan kunnat få tag på ytterligare respondenter. Detta alternativ granskades när det fortfarande inte var bestämt att jag skulle begränsa mig till två invandrargrupper. När det sedan var bestämt att respondenterna skulle bestå av iranier och finländare ansåg jag inte det vara möjligt att rekrytera respondenter på biblioteket – hur skulle man kunna veta vem som representerar vilken nationalitet?

Slutligen, för att få tag på respondenter i dessa två invandrargrupper kontaktade jag den finska och den iranska föreningen i Borås. Jag fick prata med ordföranden i båda grupperna och det bestämdes att jag skulle komma och genomföra intervjuerna i deras lokaler i samband med övriga aktiviteter som föreningarna har. Ordföranden i båda föreningarna skötte urvalet, jag gav som önskemål att få intervjua 4-8 kvinnor och 4-8 män av varje nationalitet samt att dessa skulle vara första generationens invandrare. Jag var noga med att poängtera att respondenterna inte behöver vara prenumeranter på Borås Tidning eftersom jag ville ha med både de som prenumererar på tidningen och de som inte gör det.

Jag ville intervjua män och kvinnor i separata grupper av flera anledningar. För det ansåg jag att två fokusgrupper av varje nationalitet skulle ge tillräckligt med material och jag ville att antalet kvinnor och män skulle vara ungefär lika. För det andra diskuterade jag detta med min kontaktperson på Borås Tidning som har vid några tillfällen varit i kontakt med olika invandrargrupper och han upplevde att män i vissa kulturer dominerar väldigt starkt över kvinnorna i diskussionen. För att undvika detta bestämde jag mig för att dela på grupperna och intervjua män och kvinnor för sig. Efter att ha genomfört intervjuerna känner jag att jag fattade rätt beslut. Jag kan naturligtvis inte veta om den goda och avslappnade stämningen vid

⁶² Wadbring & Weibull 1999: 9

intervjuerna berodde på att jag inte blandade män och kvinnor men faktum är att det kändes som att alla respondenter kände sig trygga i situationen.

Risken med att låta någon annan, i det här fallet föreningarnas ordföranden, sköta urvalet är att man vet aldrig vilka respondenter som slutligen kommer att bilda gruppen. Jag hade tur med den iranska gruppen. Iranska föreningen i Borås träffas varje fredag under lediga former och i samband med en sådan tillställning fick jag chansen att genomföra intervjuerna. Kvinnogruppen bestod av 4 respondenter mellan 36 och 49 år och männen var tre stycken mellan 35 och 50 år. Jag ansåg detta vara den idealiska sammansättningen; respondenterna hade bott i Sverige mellan fyra och 19 år vilket innebär att alla av dem hade hunnit leva och bo i Iran som vuxna. De hade även hunnit bo i Sverige tillräckligt lång tid för att lära sig språket vilket är en förutsättning för att kunna ta del av medieutbudet. De flesta arbetade för tillfället men hade även varit arbetslösa vilket gjorde att de kunde reflektera över hur förändringarna i deras sociala situation hade förändrat deras medievanor. Intervjuerna tog cirka en timme var.

Med finländarna blev grupperna mindre idealiska. Kvinnogruppen bestod av fem kvinnor mellan 62 och 72 år och männen var fyra stycken mellan 61 och 72 år. Vissa av respondenterna hade kommit till Sverige redan på 1950-talet medan andra hade kommit i början av sjuttioalet. Samtliga respondenter var pensionärer vilket naturligtvis berodde på att ordföranden också ingick i samma åldersgrupp. Respondenterna hade hunnit bo i Finland som vuxna men mediesituationen där på 1950-talet och den i Sverige idag är knappast möjliga att jämföra vilket gjorde att jag inte kunde bilda mig en uppfattning om hur deras medievanor hade förändrats på grund av invandringen när de flesta förändringarna berodde på förändringar i medieutbudet. Även den sociala situationen hos pensionärer är någonting som säkerligen påverkar deras medieanvändning och skiljer den från den övriga populationen. De har mer fritid och färre sociala kontakter vilket kan leda till ökad medieanvändning. Både intervjuerna med finländare tog ungefär en timme.

5.3. Personliga reflektioner och undersökningens validitet

Resultatet av undersökningen beror mycket på hur samspelet mellan intervjuaren och respondenterna har fungerat samt hur gruppdeltagarna har påverkar varandra. Jag kommer här att diskutera gruppernas sammansättning och min egna roll som intervjuare. Jag kommer även att reflektera över undersökningens validitet.

5.3.1. Gruppernas sammansättning och min egna roll

Jag ansåg det hos båda grupper som en klar fördel att själv vara invandrare. Respondenterna kände nog att jag förstod deras situation bättre än vad en infödd svensk hade gjort. Jag har även själv gått igenom processen att flytta till ett annat land och kan ha mina egna medievanor och medieval som bakgrund till arbetet. Jag är medveten om min förförståelse om ämnet och håller ögonen öppna för de situationer där jag kan tolka materialet utifrån mina egna erfarenheter istället för respondenternas.

Även det faktum att respondenterna var flera bidrog till bättre resultat i och med att de kunde hjälpa varandra med språket och till och med översätta varandras uttalanden när någon av respondenterna fick problem med att uttrycka sig. Deltagarna kände varandra sedan innan vilket bidrog till att stämningen under samtliga intervjuer var avslappnad. Anonymiteten försvinner naturligtvis när man använder sig av en fokusgrupp och i de fallen där deltagarna känner varandra finns möjligheten att de inte vågar uttrycka sina åsikter utan håller sig till gruppens gemensamma

åsiikt. Jag kände dock att samtliga respondenter var väldigt öppna och diskuterade frågorna ur olika synvinklar. Alla deltog aktivt i diskussionen. I gruppen med finska kvinnor fanns det dock en deltagare som på antagligen på grund av sin position i föreningen hade viss auktoritet över de andra och var väldigt dominant i början av intervjun. Så småningom lyckades jag ändå få alla att dela med sig av sina tankar och hindra henne från att vara den första som svarar i och med att man då kan tänkas att de andra bara skulle hålla med. Med finländare hade jag även en stor fördel i att jag själv talar finska och kunde genomföra intervjun på det språket som respondenterna är mest bekväma med. Detta hindrade dock mig från att kunna bedöma deras språkkunskaper men lyckligtvis kunde de själva redogöra för sina eventuella svårigheter med det svenska språket.

Samtliga intervjuer skedde i samband med aktiviteter som respektive förening hade anordnat. Detta ledde tyvärr till att respondenterna kändes en aning stressade och distraherade i början av intervjuerna; de ville naturligtvis bli klara så fort som möjligt för att återgå till sina vänner och det som hände runtomkring. Jag blev ändå positivt överraskad av hur alla grupper till slut var djupt inne i diskussionen och hur de slappnade av och inte verkade ha bråttom någonstans. Ämnet var uppenbarligen så pass intressant att de drogs med i diskussionen och ville dela med sig av sina åsikter och tankar.

Även om den idealiska storleken för en fokusgrupp ofta i litteraturen sägs vara 6 deltagare per grupp anser jag nu efteråt att mindre grupper var åtminstone i det här fallet en stor lättnad. Inspelningarna blev inte lika kaotiska som jag var rädd för, även om människor har en viss tendens att prata i mun på varandra. Vid vissa frågor svarade alla samtidigt men jag lyckades få dem till att upprepa och utveckla sina svar en efter en och på detta sätt få med allas synpunkter. Att man inte var fler än fem i någon grupp gjorde antagligen även att respondenterna kände ett visst ansvar för att hålla igång diskussionen i och med att jag själv undvek att prata mer än nödvändigt.

Jag anser det vara både en för- och nackdel att jag inte själv kommer från Borås och har inte tagit del av Borås Tidning. Fördelen med det är att jag inte har någon förförståelse om tidningen eller dess innehåll samt att respondenterna inte kunde förutsätta att jag visste vad de menade utan blev tvungna att förklara och utveckla sina svar för att jag skulle förstå vad det handlade om. Nackdelen är emellertid att jag inte kan veta hur mycket av det som respondenterna säger är ett faktum och hur mycket deras egna position påverkar deras uppfattning om tidningen.

5.3.2. Undersökningens validitet

Validitetsproblem anses vara mindre vid kvalitativa undersökningar än vid kvantitativa eftersom man har en större närhet till det som studeras. Trots detta kan forskarens upplevelse av situationen vara felaktig⁶³. Man kan uppfatta respondenternas signaler på fel sätt samtidigt som man kan med sin egen närvaro påverka deras svar. Respondenterna kan tänkas ge de svaren som de tror att forskaren förväntar sig. Jag var väldigt medveten om dessa risker och undvek därför att ställa ledande frågor eller själv ta ställning till de diskuterade ämnen vilket gör att jag betraktar respondenternas svar och undersökningens resultat som pålitliga.

Fokusgrupperna var ett bra sätt att besvara undersökningens syfte. Jag fick material från sammanlagt 16 personer vilket hade varit svårt att hinna med om jag hade gjort individuella intervjuer. Respondenterna fick även hjälp och inspiration av varandra samtidigt som det var intressant att se vilka ämnen som väckte mycket diskussion och vilka som var mindre intressanta.

⁶³ Holme & Solvang 1997: 94

En kvantitativ undersökning hade antagligen inte lyckats så bra på grund av språksvårigheter. En dialog ansikte mot ansikte är det enda sättet att försäkra sig om att man har uppfattat frågan och svaret rätt.

Jag fick svar på mina frågeställningar men aspekten om invandrarnas sociala situation belystes något svagare än de andra frågorna. Jag förväntade mig att invandrarnas ekonomiska resurser, deras sysselsättning och familjesituation skulle påverkat mer än vad de gjorde. Att någonting inte kommer upp är dock ett svar i sig och jag anser fortfarande frågeställningen belysa en viktig aspekt även om de sociala faktorerna kanske har mindre påverkan än de andra faktorerna.

Kan man generalisera resultatet till en större population? Nej, och det avser jag inte heller göra. Jag har valt att använda mig av en kvalitativ metod för att kunna nå djupet i respondenternas svar och förstå, tolka och beskriva deras sätt att använda sig av medier utan att begränsa deras svarsalternativ. De som ställer upp för en intervju kan skilja sig avsevärt från den övriga populationen. Det som man däremot kan göra är att fundera ifall de resultat som en viss forskare når skulle kunna bli likadana i en annan omgivning. Skillnaden mellan att generalisera (*generalizability*) och att flytta över resultaten till en annan situation (*transferability*) är att i det senare fallet är det mottagaren och användaren av forskningsresultat som väljer och bedömer om resultaten kan appliceras i en annan miljö och under andra omständigheter än de undersökta.⁶⁴

Det finns olika sätt att se på generaliserbarheten. En del av forskningen har kommit fram till att vissa typer av undersökningar om till exempel attityder och åsikter kan med hjälp av fokusgrupper ge möjligheten till att generalisera resultatet även till en hel population. För att resultatet ska vara generaliserbart måste tre villkor uppfyllas: för det första måste respondenterna i fokusgruppen vara representativa för populationen. För det andra ska antalet förväntade svar från respondenterna inte vara alltför stort. För det tredje måste respondenterna rekryteras individuellt för att nå maximal heterogenitet i varje fokusgrupp. Om alla dessa villkor uppfylls är det högst troligt att svaren återfinns även i större populationer.⁶⁵

Problemet är att antalet deltagare i en fokusgrupp är begränsat. Möjligheten till att få ett fåtal människor till att representera hela populationen beror naturligtvis på vad det är för population man ska undersöka men generaliserbarheten begränsas uppenbarligen till populationer som är relativt små. Det är även svårt för forskaren att uppskatta antalet förväntade svar. Man kan naturligtvis i förhand kategorisera de möjliga svaren och få ett hanterbart antal svarsmöjligheter men man vet aldrig vad respondenterna kommer att säga. De extrema och avvikande svaren riskerar att försvinna i denna kategorisering. Det tredje villkoret strider emot det faktum att man anser homogena grupper i allmänhet fungera bättre och ge bättre resultat än grupper som består av respondenter med olika bakgrund och olika förutsättningar.

Även om man inte kan generalisera resultaten finns det anledning att anta att svaren kan återfinnas även hos andra invandrare i Borås. Många kommer från samma typ av samhällen och har samma behov av information som mina respondenter. De har likadana upplevelser med språksvårigheter och hur medierna behandlar dels deras hemland och dels de själva som invandrare. Att finländare och iranier hade vissa likheter i sina svar tyder på att invandrare, oavsett vilken kultur de kommer ifrån, upplever vissa saker likadant.

⁶⁴ Krueger 1998: 70

⁶⁵ Fern 2001: 125

5.4. Bearbetning av insamlad material

Efter intervjuerna hade jag lite över fyra timmars material på band. Dessa transkriberades så fort som möjligt efter intervjuerna för att jag skulle komma ihåg vem som hade sagt vad och känna igen respondenternas uttalanden och deras röster. Jag ansåg det nödvändigt att transkribera intervjuerna ordagrant för att få med sammanhanget och sambandet i dialogen. Det hände ofta att respondenterna bekräftade varandras uttalanden med enkla ord som "exakt" och "precis" som knappt hördes på bandet eller att de avbröt varandra och utvecklade varandras resonemang. På grund av detta kändes det väldigt viktigt att få med vartenda ord – även om det i vissa fall innebar att jag märkte att vissa oavslutade meningar förblev oavslutade eftersom så många andra ville tycka till om samma sak.

Svaren är ofta svåra att tolka och summera då uttalanden kan vara oprecisa, osammanhängande och oavslutade. Respondenter uttrycker sig på olika sätt och att se vilka svar som hänger ihop kan vara svårt. Kritik mot fokusgrupper som intervjuemetod riktar sig inte minst på att struktureringen och bearbetningen av data kan bli relativt svårt. Enligt Steinar Kvale kan samspelet mellan intervjupersonerna leda till "spontana och känsloladdade uttalanden" om det undersökta ämnet vilket kan ha som konsekvens att intervjuaren förlorar kontrollen över intervjusituationen. Detta i sin tur leder till en datainsamling som är svårstrukturerad då åsikter och uttalanden är svåra att skiljas åt.⁶⁶

Jag transkriberade intervjuerna var för sig och markerade vilken respondent som stod för vilket uttalande. När samtliga intervjuerna var transkriberade delade jag upp materialet i de olika teman som finns i både frågeställningar och intervjumanualen. Detta visade sig dock vara svårt eftersom respondenterna naturligtvis inte svarade enbart på den frågan som jag ställde utan kunde svara på tre, fyra frågor i samma mening. Jag fick klippa och klistra och upprepa vissa uttalanden som handlade om olika ämnen men till slut var materialet indelat i de olika teman. De uttalanden som återges som citat i analysen har valts ut eftersom de bäst beskriver respondenternas åsikter. Gällande finländare har jag översatt deras uttalanden eftersom intervjuerna genomfördes på finska och med iranierna har jag i vissa fall fått korrigera uttalandena språkmässigt för att läsaren ska kunna förstå vad som menas utan att se sammanhanget. Det finns relativt få citat i analysen. I frågan om de iranska respondenterna har detta sin förklaring i den språkliga nivån som respondenterna befann sig på. De gav oftast inte ett direkt svar på mina frågor utan jag fick konstruera svaret utifrån den dialogen som följde frågan. De hade svårigheter med att uttrycka sig kärnfullt i brist på exakta ord och uttryck. För att försäkra mig om att jag hade uppfattat svaret rätt frågade jag ofta "Det ni menar är alltså att..." vilket kan uppfattas som en ledande fråga men i och med att jag endast ville få min egna tolkning bekräftat anser jag att det snarare var en nödvändighet för att undvika feltolkningar. Finländarna däremot är ofta väldigt kärnfulla och även väldigt kortfattade. De svarade på frågorna utan att utveckla sina svar eller ge exempel. Dessa fick jag fram med hjälp av följdfrågor men uttalanden är ändå väldigt precisa och sällan speciellt beskrivande och gör sig därmed inte bra som citater.

Hur ska man lägga upp en analys av fokusgrupper? I och med att det är frågan om en kvalitativ undersökning ska man naturligtvis undvika att ge analysen en kvantitativ karaktär. Edward Fern diskuterar oron över att rapporterna som presenterar resultat av fokusgruppundersökningar ofta tenderar att säga mer än vad de egentligen kan göra. Med detta menas till exempel att det i flertalet slutrapporter används ord som "samtliga respondenter", "de flesta", "många", "hälften av respondenterna" och så vidare. Dessa uttryck anses vara kvantitativa och inte höra hemma i den kvalitativa metoden. Vissa forskare anser dock att det är acceptabelt och korrekt att påstå att "alla

⁶⁶ Kvale 1997: 97

var eniga” eller “den rådande känslan var...”. Fern anser att bakom all kvalitativ data finns det kvantitativ data underliggande. När en forskare summerar sina upptäckter från en fokusgruppintervju, tenderar han att använda sig av kvantitativa tolkningar vare sig man vill det eller inte.⁶⁷ Även om min avsikt inte är att generalisera de svaren jag fått till en större population anser jag ändå att det är viktigt att rapportera ifall det var en eller flera av respondenterna som uttryckte samma sak i och med att detta tyder mer på att det är frågan om någonting som respondenterna upplever gemensamt istället för att det skulle handla om den enskilda respondentens upplevelse. Självklart är även enskilda uttryck viktiga och intressanta men jag är i min undersökning inriktad på invandrares användning av och attityder till medierna, med andra ord vad de som invandrare har gemensamt gällande medieanvändning.

Richard A. Krueger påpekar att man bör även lägga märke till hur ofta samma person uttrycker samma sak istället för att endast notera i vilken utsträckning olika respondenter bekräftar varandras uttalanden.⁶⁸ Vissa respondenter återkom till samma ämnen flera gånger vilket enligt Krueger tyder på att ämnet är speciellt viktigt för dem. Jag har i analysen även försökt lägga märke till vilken intensitet som uttalandena har samt om det finns någonting som inte kom upp – vilket kan ibland säga nästan mer än det som har tagits upp. I och med att ämnet som sagt inte är speciellt känsligt upplevde jag dock att det inte fanns obesvarade frågor eller tystnader som berodde på att respondenterna inte ville svara.

⁶⁷ Fern 2001: 139

⁶⁸ Krueger 1998: 36

6. Olika förhållningssätt – gemensamma upplevelser

Jag har valt knyta samman resultatredovisningen och analysen av undersökningen för att undvika upprepningar. Jag kommer att utgå ifrån de tre frågeställningarna samt i slutet redovisa och diskutera invandrarnas synpunkter på Borås Tidning som är uppdragsgivaren till denna uppsats och respondenternas lokala tidning. Respondenternas citat i analysen kommer att identifieras enbart efter deras kön och nationalitet: IK står för iranska kvinnor, IM för iranska män, FK för finska kvinnor och FM för finska män. Eftersom citaten är relativt få ansåg jag det inte vara nödvändigt att identifiera vilken respondent som står för vilket citat.

Jag kommer under respektive frågeställning att först diskutera iraniernas synpunkter för att sedan gå över till finländare och i slutet sammanfatta de mest utmärkande likheter och skillnader mellan grupperna.

6.1. Vilken roll spelar invandrares sociala situation för deras medieanvändning?

Iranier och finländare har väldigt olika inställningar till medier både i sitt hemland och i Sverige. Gemensamt för de båda intervjuade grupperna är att de ser medierna främst som en informationskanal och använder de olika medierna framförallt för att ta del av nyheter. Man kan även använda medierna i förströelsesyfte men dessa grupper anser medierna vara mer till nytta än till nöje.

6.1.1. Iranier

Iranierna har med sig en stark misstro mot medierna från sitt hemland. Respondenterna påpekade att de iranska medierna inte är någonting att lita på i och med att de kontrolleras strängt och är inte på något sätt opartiska. Dessa erfarenheter har naturligtvis påverkat deras inställning mot svenska medier och speciellt de äldre iranierna har svårt att lita på det som står i tidningen eller sägs på TV. Radio var ett väldigt populärt medium i Iran och samtliga respondenter lyssnar på radio även i Sverige. De intervjuade iranska kvinnorna läste tidningar i väldigt liten utsträckning i sitt hemland och gör det inte speciellt ofta i Sverige heller. Det är endast en av de intervjuade kvinnorna som har en prenumeration på Borås Tidning och hon är även den enda som läser tidningen regelbundet. De andra kvinnorna har testat prenumerationen i kortare tidsperioder i samband med billiga erbjudanden men anser inte att tidningen är värd mer pengar. De anser sig få samma information via TV samtidigt som TV även erbjuder möjligheten att kunna koppla av på ett helt annat sätt; man kan sitta bekvämt i sin favoritfåtölj och byta mellan kanalerna istället för att anstränga sig och läsa tidningen. De undersökningarna som Hedman och Eklund refererar till har visat att invandrarkvinnor oftare än män inte läser någon dagstidning alls.⁶⁹ Detta kan tänkas bero på att kvinnorna använder tiden hemma till att ta hand om barnen och hushållet istället för att ägna sig åt tidningsläsningen, men kvinnorna i min undersökning visade sig ändå aktivt ta del av nyhetsutbudet i TV. En förklaring till varför de föredrar TV kan vara att nyheterna på TV ofta är korta och man kan anpassa hushållsarbetet eller andra sysslor efter TV-tablån. Tidningsläsandet kräver större engagemang och längre tid. Ingen av de intervjuade iranska männen hade någon prenumeration men de läser tidningen antingen på arbetsplatsen eller på caféer i stan. Även de upplever att TV är den viktigaste nyhetskanalen. Precis som Hedman och Eklund har konstaterat, tar många invandrare del av dagstidningen utan

⁶⁹ Hedman & Eklund 1998: 117

att ha tillgång till den i hemmet.⁷⁰ I och med att tidningen inte har sin givna plats vid frukostbordet kan man lika gärna läsa den någon annanstans vid något annat tillfälle. Man kan till och med köpa lösnummer om man anser dagens tidning innehålla någonting intressant.

För de intervjuade iranierna har tidningen enbart bruksvärde. Tidningen anses av dem som ett medel för att ta del av nyheter och få reda på information om lokalsamhället. Både män och kvinnor är intresserade av framförallt annonser, kvinnorna letar efter erbjudanden på kläder, varor och mat medan männen är främst intresserade av jobb- och bostadsannonser. Även om man inte själv söker vare sig arbete eller bostad tycker de att det är bra att hålla sig uppdaterad med hur situationen ser ut samtidigt som man kan tipsa vänner och släktingar om till exempel lediga jobb som de kan söka.

Som Christensen & Bergström konstaterar, kan tidningen även ha symbolvärde och skapa delaktighet med det övriga samhället samtidigt som tidningsläsningen kan innebära en trygghetsgivande rutin i vardagen.⁷¹ De iranska respondenterna har dock inga känslomässiga band till varken tidningen eller något annat medium utan söker nyheter på det bekvämaste sättet som ofta blir TV. Även Hedman och Eklund fann TV att vara det populäraste mediet hos invandran.⁷² För dem som har problem med språket är TV lättare att förstå än tidningen.

"Jag är inte så bra på svenska, jag vill läsa tidningen men jag kan inte riktigt. Så jag tittar mest på TV." (IM)

Endast en av de intervjuade männen upplever tydliga problem med att förstå språket i tidningen. Han anser att TV är lättare att förstå i och med att språket är enklare och man har bildmaterial som stöd. De andra männen hade inga problem med språket men efterlyste ändå enklare texter i tidningen eftersom de hade i början av vistelsen i Sverige upplevt att tidningstexten är väldigt svårläst.

6.1.2. Finländare

För de intervjuade finländarna har tidningen både ett starkt symbol- och bruksvärde. Samtliga respondenter har alltid haft en tidningsprenumeration, redan i föräldrahemmet i Finland. Tidningen hör starkt till vardagen och har sin givna plats vid frukostbordet. Finländarna anser tidningen vara den viktigaste informationskanalen men använder även radio för att ta del av nyheter. Många av de intervjuade hade flyttat från Finland i en tid då det inte fanns någon TV och fortfarande verkar TV vara en sekundär informationskanal för dem. Två av de intervjuade männen hade nyss avslutat sin tidningsprenumeration mest på grund av det stigande prenumerationspriset och ersatt tidningen med TV vid frukostbordet. Även de läser dock tidningen mer eller mindre regelbundet, speciellt på torsdagar när det publiceras en finsk spalt i Borås Tidning. Dessa män var noga med att påpeka anledningen till varför de hade avslutat sin prenumerations samt att de fortfarande tar del av tidningen. De verkade nästan skämmas över att de hade valt bort tidningen. Informationen från TV kanske har inte samma tyngd som den i tidningen eftersom tidningen upplevs av finländare som ett pålitligt och stabilt medium.

Tidningsläsningen kan således även kännas som en plikt mot samhället. För att vara en god medborgare måste man hålla sig uppdaterad samtidigt som även umgängeskretsen kan ställa vissa krav. De intervjuade finländarna hade en väldigt stark relation till tidningen och det är lätt att tro att när någon avslutar sin prenumerations betraktas det som en aning underligt. Ekonomiska resurser kan tänkas vara en socialt acceptabel ursäkt till att sluta prenumerera på tidningen.

⁷⁰ Hedman & Eklund 1998: 264

⁷¹ Christiansen & Bergström 1997

⁷² Hedman & Eklund 1998: 261 ff

Att de intervjuade finländarna tillhör den äldre generationen påverkar säkert deras inställning till olika nyhetsmedier. De är uppvuxna i hem där radion ständigt var på och där tidningen var en viktig del av vardagslivet. Det fanns ingen TV, för att inte tala om Internet. Förändringar i deras medievanor kan därmed ha sin förklaring i tiden och den teknologiska utvecklingen istället för deras invandring till Sverige. Att samtliga respondenter var pensionärer påverkar säkert deras medieanvändning. Att de inte arbetar orsakar till exempel att de har mer fritid än förvärvsarbetande personer. De kan ägna mycket tid åt tidningsläsningen på morgonen, lyssna på radio på dagen och titta på TV på kvällen. Pensioneringen har även andra konsekvenser. Speciellt de finska männen upplevde att deras språkkunskaper har försämrats sedan de slutade arbeta. Deras kontakter med svenskar uppstod mest på arbetsplatsen och i dagsläget består deras sociala krets nästan enbart av andra finländare. En av männen konstaterade att han pratar svenska endast vid de tillfällen han möter en av sina grannar i trappuppgången. Språkutvecklingen går bakåt vilket i sin tur leder till att finländarna söker sig mer och mer till de finska medierna.

6.1.3. Sammanfattning

Tidningen betyder olika saker för iranier och finländare. För iranier är dagstidningen ett medium bland alla andra och den anses inte på något sätt viktigare eller pålitligare än något annat. Finländarna däremot har en väldigt nära relation till sin tidning och upplever den som en viktig del av vardagsrutinerna. Tidningens symbolvärde förstärks även av att den upplevs som ett pålitligt och seriöst medium. Både iranier och finländare har tagit med sig medievanor från hemlandet. Iranierna tittade mycket på TV och gör det även i dagens läge. Finländarna bodde i hemlandet under en tid då TV inte fanns men radio var ett populärt medium som de använder sig av även i Sverige, precis som iranierna.

Endast de iranska kvinnorna uppgav brist på tid som anledning till varför de inte läser tidningen. De finska pensionärerna är dock inte jämförbara med dem i och med att de varken arbetar eller har barn hemma. De ekonomiska resurserna togs upp endast av de två finska männen som hade avslutat sin tidningsprenumeration. Iranierna ansåg det snarare som onödigt att betala för tidningen när man redan har tillgång till nyheter genom andra kanaler.

Någonting som båda grupperna har gemensamt är inställningen till tidningens språknivå. Iranierna upplevde TV: n lättare att förstå än tidningstexten som speciellt i början av vistelsen är alldeles för svår. Även finländarna påpekade att problem med språket påverkar läsningen.

6.2. Vilken typ av samhällsinformation söker invandrare i medierna?

Respondenterna är uppvuxna i ett samhälle och lever i ett annat. Nyheter från hemlandet är viktiga inte minst på grund av alla släktingar och bekanta som finns kvar där.

6.2.1. Iranier

De viktigaste nyheterna för alla av de intervjuade iranska kvinnorna är sådana som rör Iran och den övriga världen. De betraktar endast stora händelser i Sverige som intressanta. De iranska kvinnorna nämnde mordet på Anna Lindh som ett tillfälle när de kände stark samhörighet med det svenska samhället i och med att de sökte sig till svenska medier, både TV och tidningar, för att hålla sig uppdaterade. Förutom deras individuella upplevelser fick även deras sociala liv ett lyft i och med att de hade ett gemensamt samtalsämne på arbetsplatserna och på andra ställen där de träffar svenskar. Helt plötsligt hade de ett gemensamt samtalsämne som man kunde diskutera och

spekulera omkring. De hade tagit del av samma artiklar och samma nyhetssändningar och kände sig delaktiga i den kollektiva sorgen som svepte över Sverige.

De iranska männen jag intervjuade anser både lokala, nationella och globala nyheter vara lika intressanta och viktiga. De använder sig av olika medier för att ta del av olika nyheter. De läser tidningen för att få veta vad som händer i Borås, tittar på svenska TV-kanaler för att ta del av riksnyheter och tittar på iransk TV för att få nyheter från Iran. En av männen upplever att han inte kan ta del av tidningar på grund av bristande språkkunskaper och anser sig därför gå miste om de lokala nyheterna. Han kan förstå TV och radio men har stora svårigheter med att läsa.

De intervjuade iranierna uttryckte sitt missnöje med både hur mycket och på vilket sätt de svenska medierna rapporterar från Iran. Det rapporteras alldeles för sällan och även vid stora katastrofer ägnar svenska medier alldeles för lite tid och spaltutrymme åt händelser i Iran. Även den bilden som medierna förmedlar om Iran anses vara ensidig och rentav felaktig.

”Jag kärmer inte igen mitt land i deras bilder.” (IK)

Svenska medier koncentrerar sig enligt iranierna enbart på fattigdom och elände istället för att porträttera landets många ansikten. Iran är ett stort land där det finns olika verkligheter, inte bara krig och sorg. Mediernas felaktiga bevakning oroar iranierna av flera anledningar. Två av kvinnorna uttryckte sin oro över att den bilden som deras barn och barnbarn som inte har personliga erfarenheter från Iran får av svenska medier påverkar deras inställning till släktens hemland. Alla var överens om att svenskarnas tilltro till massmedier är väldigt stark och anser att svenskarna alltför mycket tror på den bilden av Iran som förmedlas i de svenska medierna.

”För svenskarna är morgontidningen helig. Det som står i tidningen är sant. Står det att det är så och så i Iran så är det det som är sanningen. Även om det är helt fel.” (IM)

En rättvis bild av det iranska samhället är dock svårt att hitta. Samtliga respondenter använder sig mest av iransk TV för att ta del av nyheterna från hemlandet men som sagt är iranska medier inte särskilt pålitliga. Svenska medier anser alla vara mer trovärdiga men deras rapportering är mycket kortfattat.

6.2.2. Finländare

Finländarna söker sig till nyheter från hemlandet genom de finska kanalerna på TV och radio. Samtliga respondenter har tillgång till den finska TV-kanalen och tittar på den minst lika mycket som de svenska kanalerna. Två av männen och två av kvinnorna läser även finska dagstidningar på biblioteket. Kvinnorna prenumererar på olika finska veckotidningar och byter dem sinsemellan för att kunna ta del av så många tidningar som möjligt utan att behöva göra en stor ekonomisk satsning.

Alla av de intervjuade finländarna upplever lokala nyheter som viktiga att ta del av och där är den lokala tidningen en källa utan konkurrens. Riksnyheter intresserar respondenterna när det handlar om saker som är av betydelse för de personligen, några nämnde som exempel förändringar i pensioner eller skatter. Ingen av de intervjuade finska kvinnorna intresserar sig för politik medan samtliga män uttryckte att politik är ett av de mest intressanta ämnen i medierna. De tar del av politiska nyheter från både Finland och Sverige med hjälp av respektive landets medier. Männen saknade rapporteringen av finsk politik i de svenska medierna.

Även finländarna anser att svenska medier inte visar en rättvis bild av Finland. Samtliga respondenter upplever att rapporteringen från Finland har en väldigt negativ ton och att Finland är intressant endast när det händer någonting negativt.

”Händer det en katastrof eller går det dåligt i sporten så får man ju veta om det. Går det däremot bra med någonting lysar Finland med sin framvaro i de svenska medierna.” (FM)

Finländarna tror att mediernas rapportering ligger till stor del bakom svenskarnas okunskap om Finland. Samtliga respondenter är överens om att svenskarna har en väldigt negativ bild av Finland.

6.2.3. Sammanfattning

Både iranier och finländare är intresserade av nyheter från sitt hemland och upplever att svenska medier inte kan tillgodose deras behov gällande information från Iran och Finland. Iranierna betraktar även världsnyheterna som viktiga medan finländarna söker mest efter lokala nyheter. Som Presstödsnämndens kartläggning *Minoriteternas medier* (2002) visar, använder invandran olika medier i olika syften. De söker sig till hemlandets medier för att ta del av nyheterna där och använder de svenska medierna för att få information om det svenska samhället. Problemet är att de som skulle behöva samhällsinformation allra mest behärskar inte det svenska språket tillräckligt bra för att kunna ta del av svenska medier. Till detta ändamål finns det egna medier för olika invandrargrupper där de kan rapportera händelser i svenska samhället på sitt eget modersmål.

Precis som Maria Elliot (1997) konstaterar, skapar medierna en känsla av delaktighet i samhället. Detta sker inte minst i samband av stora nationella händelser som till exempel mordet på Anna Lindh. De iranska kvinnorna nämnde denna händelse som ett tillfälle då de kände att de hade ett gemensamt intresse med det omgivande samhället; att få veta vad som hade hänt. Denna delaktighet för sin del är ett motiv till dagstidningsläsning men i detta fall verkade effekten vara relativt kortvarig. Kvinnorna tog del av tidningen (och andra medier) så länge händelsen var aktuell men återvände så småningom till sina gamla vanor.

De svenska medierna får kritik för bilden de förmedlar av respondenternas hemländer. Förutom att rapporteringen är bristfälligt upplevs det att nyheterna har en väldigt negativ betoning och är rentav felaktiga. Naturligtvis har invandrarna ett större intresse för nyheter från sina respektive hemländer än vad den svenska befolkningen i genomsnitt har. Detta behov kan nog aldrig tillfredsställas inom det utrymmet som finns för utrikesnyheter. Nyheternas karaktär däremot är en annan sak och det är oroväckande om invandrarna upplever att deras land behandlas orättvist och enbart negativt i de svenska medierna. Mediebilden påverkar säkert svenskarnas inställning till, och uppfattning om, landet i fråga och dess invånare. Dessa känslor påverkar även inställningen till de invandrare som har sitt ursprung i det landet. Medierna kan bidra till en ökad förståelse för invandranas förutsättningar men de kan även vara ansvariga för okunskap och felaktiga uppfattningar hos publiken. Om svenska medier enbart lyfter upp landets negativa utveckling finns risken att svenskarna ser ner på de andra nationaliteterna och missuppfattar deras förutsättningar. Det upplevs ofta att invandrare från övriga Norden, Europa och Nordamerika får ett mer positivt bemötande än de från andra världsdelar och förklaringen till detta kan finnas i att dessa samhällen är dels mer bekanta för svenskarna och dels uppfattas de som mer eller mindre jämlika med det svenska samhället gällande utveckling och levnadsstandard.

6.3. Dagstidningens betydelse bland andra medier

Finländare och iranier ser medier på olika sätt. Iranierna anser det viktigt att ta del av nyheter men rangordnar inte medierna utan anser att vilket medium som helst kan fungera som nyhetskanal. För finländarna är dagstidningen det viktigaste mediet och andra medier används mest som tillägg.

6.3.1. Iranier

Samtliga respondenter använder sig av många olika medier. Alla har en gemensam favorit i TV men tilläggsmedierna varierar. Tre av de iranska kvinnorna använder sig av text-TV när de vill veta vad som händer i Iran och den övriga världen. Alla av kvinnorna använder även Internet regelbundet. Tidningen lockar de iranska kvinnorna endast när det skrivs om iranier eller när man vill ta del av annonserna.

”Det finns så många andra medier, TV med alla kanaler och text-TV så varför ta tidningen också?” (IK)

Tidningen har för iranierna ingen självklar plats som nyhetsförmedlare. De kan tänka sig att köpa lösnummer om det har hänt något speciellt som de vill ta del av men anser prenumerationen av en dagstidning vara onödig. De intervjuade männen konstaterade att de kan få samma nyheter på TV som i tidningen och dessutom kvällen innan.

”Har man tittat på TV kvällen innan så är det ju bara gamla nyheter i tidningen. Man vet redan om allt, varför ska man läsa om det en gång till? Bättre med snabba nyheter, som på TV.” (IM)

Iranska kvinnor använder sig inte heller av iraniers egna medier i Sverige. De vet att det finns radioprogram på persiska men känner inget behov av att lyssna på det. Däremot tittar de på iransk TV som sänds från USA men är tveksamma till hur pålitlig dess rapportering är.

Alla av männen lyssnar däremot på det iranska radioprogrammet nästan dagligen. De berättade även om den lokala radiokanalen som drivs av iranierna i Borås och behandlar nyheter från både Iran och Sverige. Denna kanal ansåg männen fylla en viktig funktion speciellt för dem som inte behärskar det svenska språket tillräckligt bra för att ta del av svenska medier. Männen berättade om hur de till exempel hade lyssnat på ett program där iranierna kunde ringa till redaktionen och fråga om saker som har med deklARATIONEN att göra. Den här typen av samhällsinformation är svårt att hitta för den som inte kan svenska. Tidningarna är fulla av tips och råd för deklARATIONEN men på grund av språkproblem går antagligen många invandrare miste om dem. Återigen kan invandrare känna att de hamnar utanför samhället när de inte riktigt vet hur de ska hantera vissa saker. Nu har iranierna lyckligtvis varit så initiativrika att de har tagit tag i saken och kan erbjuda den här tjänsten på persiska.

De iranska männen ansåg olika medier uppfylla olika funktioner.

”Man får olika saker från olika medier. Det beror på. Händer det nåt i mitt land tittar jag på TV. Vill jag veta om Nordkorea läser jag på Internet...” (IM)

Männen använder sig av TV, radio, tidningar och Internet i varierande utsträckning. De väljer medierna efter vad det är för typ av nyheter de vill ta del av.

Som Hedman och Eklund konstaterar, använder invandrare ibland sina släktingar och bekanta som informationskällor, så även iranierna. En av de iranska kvinnorna ansåg sig få mest information genom sin man.

"Jag har min man. Han läser allt i tidningen, vända lilla artikel och pratar sedan om det med mig. Så han håller mig uppdaterad." (IK)

Samma kvinna uppgav att hon inte läser någon tidning alls utan tittar mest på TV. En annan ansåg lunch- och kafferasterna på jobbet vara viktiga informationstillfällen. I och med att hon själv inte läser dagstidningar upplever hon brister i sina kunskaper om det lokala samhället. De lokala nyheterna är dock någonting som man pratar mycket om på hennes arbetsplats och genom att ta del av diskussionerna kring aktuella nyheter ansåg hon sig få veta tillräckligt mycket på den lokala nivån. En av de iranska männen som inte själv kan läsa dagstidningar på grund av språkproblem använder sin vän som informationskälla i sökandet av lokala nyheter.

"Jag lutar på min kompis, han vet vad som står i tidningen och han berättar för mig vad som händer och förklarar hur och när och varför." (IM)

Det finns en rad undersökningar som visar att medierna rapporterar om invandrare på ett negativt sätt. Bland annat Birgitta Löwander konstaterar att bilden som medierna förmedlar av invandrare är både stereotyp och negativ. Detta bekräftas även av mina intervjuer. De intervjuade iranierna anser att svenska medier behandlar invandrare och invandrarfrågor på ett kränkande sätt. Invandrare nämns enbart i negativa sammanhang och beskrivs som en belastning för samhället. Några av dem har dock märkt en liten förändring under senare år, de upplever att svenska medier försöker till viss mån hitta även positiva synvinklar i rapporteringen av invandrare. De iranska kvinnorna är dock tveksamma till hur äkta dessa förändringar är. Två av kvinnorna upplevde rentav att medierna har ändrat på sin rapportering men att de bara gör det för sakens skull utan något större engagemang. En av dem hade till och med egna erfarenheter av detta. Hon hade blivit intervjuad i tidningen men bristande intresse från journalistens sida ledde till att resultatet blev allt annat än bra.

"De intervjuade min familj och min systers familj. De blandade ihop våra för- och efternamn, i texten hette min syster mitt efternamn och sitt eget efternamn och jag fick hennes förnamn och mitt efternamn. De visste inte vad som var våra för- och efternamn! De ville bara ha någonting i tidningen så de kunde säga att vi har någonting om invandrare..." (IK)

Hon upplevde väldigt tydligt att journalisten i fråga inte hade varit intresserad av vad de hade att säga utan bara velat fylla en tom plats i tidningen med någonting som skulle tillfredsställa läsarna.

Samtliga respondenter är oroliga över hur mediernas bild av invandrare påverkar svenskarnas inställning till dem. Jag har tidigare konstaterat att respondenterna upplevde att den felaktiga mediebilderna av Iran gör att svenskarna tror att Iran är ett land av krig och elände. På samma sätt anser de även att den negativa mediebilderna av invandrare gör att svenskarna tror att invandrare endast orsakar brott och andra problem i det svenska samhället. Respondenterna anser att medierna borde fungera som stöd för invandrarernas integrering och istället för att betona konflikter upplysa svenskarna om vilka de nya etniska grupperna är, varför de har kommit till Sverige och var de kommer ifrån.

"Det kännas som att man hittar inget stöd i tidningen. Det kännas som att det som de skriver är mot invandrare, inte för invandrare" (IM)

Iranierna anser att svenska medier och speciellt tidningar motarbetar acceptansen hos svenskarna. Som Hvithfelt påpekar har stora morgontidningar större utrymme för bakgrundsbeskrivningar medan kvällstidningar inriktar sig mot sensationer som ofta är av negativ karaktär.⁷³ En av de iranska männen påpekade att när invandrare lyckas åstadkomma någonting bra rapporteras det inte någonstans. Både kvinnor och män tog upp som exempel att rektorn på Högskolan i Borås kommer från Iran men att den lokala tidningen aldrig har skrivit om honom och att det är väldigt få som vet var han kommer ifrån.

6.3.2. Finländare

De intervjuade finländarna har två klara favoriter bland tillgängliga medier: tidningen och radion. De tittar även på TV och mycket på den finska kanalen. Deras medieanvändning är nyhetsrelaterad och de söker inte underhållning i medierna. Finländarna använder finska medier för att ta del av nyheterna från Finland och svenska medier för att ta del av nyheterna från Sverige. Att respondenterna sökte sig till nyheter istället för förströelse kan naturligtvis bero på deras ålder. Äldre människor är inte lika vana vid att ha speciellt TV som tidsfördriv.

En av kvinnorna prenumererar på femdagartidningen *Ruotsinsuomalainen* som är en rikstäckande tidning för sverigefinländare. Även andra kvinnor läser den ibland hos bekanta eller på finska föreningen. Kvinnorna läser även veckotidningen *Vuokouesti* när de får tag på den. De skulle gärna vilja prenumerera på fler tidningar även från Finland men det blir för dyrt. Alla av de intervjuade männen anser prenumerationen på Borås Tidning vara för dyr för tillfället och två av dem har till och med sagt upp sin prenumeration just på grund av prenumerationspriset. Två av kvinnorna har en prenumeration på den lokala tidningen från sina hemtrakter i Finland.

Även finländarna använder sig av sina släktingar som finns kvar i Finland som informationskällor. En av kvinnorna värderar sin källa väldigt högt:

"Jag har en syster i Helsingfors som är den snabbaste och mest pålitliga källan till nyheter från Finland" (FK)

I och med att finländarna har varit i Borås så länge, och är så många, anser de sig själva vara berättigade till vissa förmåner. De har redan en finsk spalt i Borås Tidning som utkommer en gång i veckan men de skulle vilja öka andelen finskt material i tidningen eftersom så många finländare enligt dem har problem med språket. Ingen av respondenterna upplevde sig själv ha språksvårigheter men alla kände många som har det.

Finländarna anser att medierna behandlar dem väldigt illa. De minns hur det på 1960-talet skrevs "en finne igen" så fort en finländare var inblandad i brottsliga händelser. Detta gör man lyckligtvis inte längre men rapporteringen har fortfarande en negativ ton och de positiva aspekterna av finländare lyser med sin frånvaro. Respondenterna upplever att finländare nämns oftast i samband med brott.

"Om en finne råkar döda någon så visst är det en firnjävel igen i tidningen" (FM)

Finländarna anser att medierna tar upp andra invandrargrupper i mycket större utsträckning än finländare. De upplever även att rapporteringen av de andra grupperna är positivare än rapporteringen om dem själva. En av männen tar som exempel hur Borås Tidning har skrivit om det iranska nyåret men att de aldrig har varit på den finska föreningen och skrivit om deras fester. Två av männen misstänker att anledningen till detta är att de andra invandrargrupperna är

⁷³ Hvithfelt i Brune 1998: 83

duktigare på att sälja sig själva till medierna och vågar ta kontakt med till exempel tidningsredaktionen och kräva att man skriver om dem. Finländarna kanske är för blyga och tystlåtna för att någon ska lägga märke till dem.

Om det nu är så att medierna uppmärksammar andra invandrare mer än finländare, kan detta naturligtvis bero på att finländarna har varit i Sverige så länge att de inte längre betraktas som någonting annorlunda och spännande. Det finns anledning att anta att den finska kulturen inte är främmande för svenskar och ger därför inte upphov till artiklar och beskrivningar. De andra invandrargrupperna vet kanske däremot inte så mycket om Finland och finländare. Ytterligare en anledning till varför finländare inte syns i medierna är att den finska kulturen inte skiljer sig från den svenska i någon större utsträckning och många av traditionerna som till exempel midsommarfirande är gemensamma för båda länderna.

Under intervjuerna med finländare fick jag en känsla av att finländarna betraktar andra invandrare som en homogen grupp och därför kanske upplever att de syns bättre i medierna. De använde begreppet invandrare i kontext där de egentligen menade en viss grupp. Detta tror jag att många gör och därför inte reflekterar över hur lite invandrare egentligen syns i medierna. Samtidigt är det lätt hänt att man generaliserar den kunskapen man får om ett fåtal i medierna till att gälla för samtliga invandrare.

6.3.3. Sammanfattning

Iranierna använder sig av TV, text-TV, radio, Internet och tidningar i varierande utsträckning och beroende på vad det är för typ av information de söker. Det som är utmärkande för deras medieanvändning är att den är behovsanpassad vilket innebär att de inte har rangordnat medierna utan använder sig av det mediet som är lämpligast för ändamålet. Inget av medierna har ett egenvärde utan kan ersättas av ett annat medium om det upplevs bättre. Finländarna däremot har väldigt starka band till tidningen som ett nyhetsmedium. De läser förutom den lokala tidningen även en del finska tidningar. De använder TV: n mest för att ta del av riksnyheterna och den finska kanalen.

Både finländare och iranier har radioprogram som sänds på respektive lands språk och dessa fyller en viktig funktion. De erbjuder framförallt samhällsinformation på modersmålet. Det var endast de iranska kvinnorna som inte tog del av dessa egna medier. Finländarna har relativt stor medieverksamhet i Sverige och detta är antagligen förklaringen till varför respondenterna så aktivt tar del av medier som är till för sverigefinländare. Deras egna medier är många och lättillgängliga.

Gemensamt för grupperna är även att de använder sig av andra människor som informationskällor. Finländarna gör detta främst när det gäller att ta del av nyheterna från hemlandet medan iranierna utnyttjar sina vänner, familjemedlemmar och kollegor för att ta del av lokala och nationella nyheter.

Båda grupperna anser även att de blir illa behandlade i medierna vilket gäller både för invandrare allmänt och den egna gruppen. Iranierna är oroliga hur mediebilden kan påverka människors uppfattningar medan finländare som redan är väletablerade i samhället upplever det mest som irriterande att mediebilden av dem är så negativ. Finländarna upplever även att andra invandrargrupper kommer till tals mer än vad de gör.

6.4. Invandranas tankar om innehållet i Borås Tidning

Samtliga respondenter har tagit del av sin lokala tidning på ett eller annat sätt. Vissa läser den regelbundet medan andra knappt alls. Många av iranierna har provat med en tremånadersprenumeration men senare valt bort tidningen.

6.4.1. Iranier

Iranierna upplever att Borås Tidning skriver väldigt lite om deras folkgrupp i relation till hur många de är i Borås. De anser även att tidningen ger för lite information om vad som händer utanför Sverige och Europa. Enligt iranierna vore det viktigt att ge information om alla de olika invandrargrupperna i Borås för att stadens invånare bättre skulle veta vilka det är som de bor med. De upplever att okunskapen hos framförallt svenskarna skapar främlingsfientlighet och otrygghet. Detta skulle kunna undvikas om de visste vilka iranierna är och var de kommer ifrån. Som Löwander (1998) konstaterar, invandrare är en del av det svenska samhället och bör synas i medierna för att motverka bilden av dem som någonting främmande som inte tillhör samhället.

Respondenterna var eniga om att Borås Tidning inte speglar det samhället som de bor i. Tidningens redaktion består av nästan enbart svenskar och har därför ett väldigt begränsat kontaktnät, vilket syns i tidningens innehåll. De använder inte de resurser som stadens invandrare innebär och rapporterar inte om händelserna som ligger utanför den stereotypa svenska vardagen. Iranierna efterlyser en nära kontakt mellan journalister och invånarna i Borås.

”Journalisternas jobb är så, de måste gå och prata med folk och leta och hitta, men det känns som de vågar inte. Och det handlar inte bara om iranier utan andra grupper, vi måste lära känna varandra. Men svenskarna är så försiktiga.” (IK)

Tanken om invandrarredaktörer upplevs som väldigt positiv hos iranierna. De anser att de olika nationaliteterna skulle bidra till att tidningens innehåll blev mer varierande. En av kvinnorna påpekade dock att oavsett om journalisten är invandrare eller inte så bör denna ha ett genuint intresse att belysa samhället från olika synpunkter.

Förutom invandrarfrågor anser iranierna att även andra samhällsfrågor behandlas i alldeles för liten utsträckning. De upplever det som tidningens huvudsakliga syfte att erbjuda nyheter och skapa diskussion i det lokala samhället. Återigen finns lösningen i att redaktörerna lämnar sina skrivbord och rör sig bland folk för att se vilka ämnen som är intressanta i dagens Borås.

”De ska vara ute varje dag. Känna hur det känns att vara ute i stan, vad som händer och vad som har hänt. De ska lyssna på vad folk pratar om! Det finns många problem som alla känner till men det kommer ingenstans.” (IM)

En av de iranska männen, en yrkeschaufför, nämner som exempel hur vägarna i Borås missköts på vintern och hur hela hans yrkeskår undrar varför det aldrig tas upp i tidningen. Många nämner även problem i de olika stadsdelarna och hur de aldrig behandlas i Borås Tidning. Kvinnorna saknar även goda nyheter, rapportering om när det händer någonting bra i staden. De upplever tidningens innehåll som negativ och fokuserad på dåliga nyheter.

En av de iranska männen berättar om hur den iranska föreningen firade iranskt nyår i sina lokaler och hur de själva tog kontakt med Borås Tidning och tipsade dem om festen. Det blev en artikel i tidningen, en artikel som de flesta iranierna läste och som även andra invandrare har

kommenterat efteråt. Många hade tyckt att det var spännande att läsa om deras traditioner. Att artikeln hamnade i tidningen var visserligen positivt men respondenterna kunde inte låta bli att undra om det verkligen är deras uppgift att kontakta tidningen. Borde inte redaktionen ta reda på vad som händer i samhället? Evenemang som till exempel invandrarföreningar arrangerar annonseras synligt och information finns även på föreningarnas hemsida. Även polisen meddelas om man ska ha en stor fest. Respondenterna anser att det är Borås Tidnings skyldighet att hålla sig uppdaterad om vad som pågår i staden och bevaka olika typer av evenemang.

Språket i tidningen väckte mycket diskussion i grupperna. Vissa ansåg att man borde skriva åtminstone en del av tidningen på lätt språk som alla kunde läsa medan andra ansåg inte att tidningen ska behöva anpassa sig efter dem som inte är tillräckligt språkkunniga. Hedman och Eklund diskuterar samma problematik i *Immigrare, språk och dagstidningar* (1998). Samtidigt som tidningen erbjuder invandrare en möjlighet att ta del av språk som inte är anpassat till dem och därmed kan tänkas vara korrekt, kan för svåra texter helt enkelt göra att invandrare inte förstår eller låter bli att läsa tidningar. En möjlig lösning enligt Hedman och Eklund skulle kunna vara att publicera speciella bilagor eller vissa delar av tidningen på enklare språk.⁷⁴ Detta får stöd även hos iranierna.

Två av de iranska männen påpekar att sportsidorna i Borås Tidning verkar vara enbart för svenskar. De sporterna som behandlas är de som svenskarna är med i och sportresultat från till exempel Asien saknas helt. Respondenterna har förståelse för att utrymmet för sportresultat är begränsat men de skulle uppskatta någon artikel då och då om något lite mer udda. Ett förslag är även att publicera sportresultat från andra världsdelar exempelvis en gång i veckan. Enligt en av männen finns det många fotbollsintresserade invandrare i Borås och de flesta av dem följer spelen i Asien. De nöjer sig med att ta del av resultaten på Internet men skulle definitivt uppskatta om de fanns mer lättillgängliga i tidningen eftersom alla inte har tillgång till Internet i hemmet.

6.4.2. Finländare

De finska kvinnorna har läst Borås Tidning under lång tid och upplever att tidningens struktur på senare år har blivit svårare att följa. Annonserna finns inte koncentrerade på ett och samma ställe utan ligger utspridda i hela tidningen. En av kvinnorna spekulerar att det kanske är meningen att man ska läsa hela tidningen men att många istället väljer att strunta i annonserna.

Även finländarna, både män och kvinnor, upplever att tidningen har fastnat i gamla spår. Några av de finska männen misstänker att det faktum att Borås Tidning saknar konkurrens i staden har gjort att redaktionen har slutat engagera sig i att utveckla tidningen, eller göra den mer tilltalande för läsarna. Nyskapande, kreativitet och nyfikenhet hos redaktionen är någonting som de finska respondenterna efterlyser.

De finska männen var eniga om att Borås Tidnings styrka ligger i den lokala rapporteringen och att det är just de lokala nyheterna som bör prioriteras. På riksnivå saknar männen dock samhällsinformation vilket även kvinnorna anser vara en av tidningens främsta uppgifter. För finländarna är tidningen en viktig informationskälla och de upplever tydliga brister i tidningens förmåga att rapportera om aktuella förändringar i samhället. Respondenterna anser även att samhällsinformationen borde publiceras på finska och eventuellt även på andra minoritetsspråk för att medborgarna inte skulle kunna missförstå budskapet. En av männen anser att tidningen

⁷⁴ Hedman & Eklund 1998: 265 ff

skulle till exempel kunna bidra till ökat valdeltagande om information om partier och kandidater fanns på lättare språk.

Någonting som naturligtvis väckte mycket diskussion i de finska grupperna var den finska spaltens existens och utformning. Respondenterna är utan undantag missnöjda med spalten. De tycker absolut att spalten ska finnas kvar men innehållet beskrivs som värdelöst, onödigt och intetsägande. Enligt dem innehåller spalten för närvarande inget redaktionellt material utan enbart annonser och kalendarium på evenemang bland sverigefinländarna i Borås. Denna typ av information förändras inte nämnvärt och de flesta vet var och när de olika föreningarna samlas. Tidigare innehöll spalten bland annat politiska nyheter från både Finland och Sverige, något som i nuläget saknas helt. Den behandlade även aktuella frågor hos sverigefinländare och hade mer ett nationellt perspektiv. De flesta av respondenterna anser att spalten borde bestå av samhällsinformation på finska eller rentav innehålla en sammanfattning av de viktigaste händelserna under veckan som redan rapporterats på svenska i tidningen. Respondenterna saknar även nyheter från Finland och några anser den finska spalten vara passande för dessa. Nyheter från Finland på finska, helt enkelt.

”Så svenskarna och andra som inte är intresserade skulle slippa läsa dem” (FM)

Finländarna är inte rädda för att kräva särbehandling från Borås Tidning. I och med att de har varit i Borås under så lång tid och är så många ser de det som en självklarhet att stadens tidning anpassar sig efter deras behov.

Även finländarna ställer sig positivt till tanken om att ha fler invandrarredaktörer i redaktionen. Precis som iranierna tycker de dock att även de svenska journalisterna borde intressera sig mer för de olika folkgrupperna i Borås, höra sv sig till de olika föreningarna och rapportera vad som är på gång.

En del som speciellt upprör finländarna är sporten. Flera av respondenterna påpekar att sportsidorna i Borås Tidning skrivs av svenskar för svenskar och består mest av hyllningar till de svenska idrottsmännen. Finlands eventuella framgångar i sport rapporteras aldrig men när det motsatta händer och en det finska landslaget eller en enskild idrottare förlorar kan man vara säker på att Borås Tidning skriver om det. En av kvinnorna minns ett speciellt tillfälle då hon inte kunde låta bli att reagera:

”Ringde en gång till BT när det var någon tävling som en finne hade vunnit. Svensken fick andra priset och det rapporterade dem minsann men lät bli att nämna vem som hade vunnit. Otroligt.” (FK)

Respondenterna vill inte kräva sportresultat från Finland men vill gärna veta hur det går för deras landsmän i internationella tävlingar.

En annan del av tidningen som samtliga respondenter nämner är dödsannonserna. Dessa anser de vara något av det viktigaste innehåll i tidningen. Förklaringen till detta ligger säkerligen i respondenternas ålder, de känner många äldre personer och är därför intresserade av att ta reda på vilka det är som har avlidit.

6.4.3. Sammanfattning

Både iranier och finländare är missnöjda med framförallt hur Borås Tidning behandlar invandrarfrågor. Båda grupperna anser att Borås Tidning har fastnat i gamla spår och erbjuder sällan någonting nytt för läsarna. Respondenterna upplever att redaktionen på Borås Tidning inte

anstränger sig tillräckligt för att ta reda på vad läsarna skulle vara intresserade av utan bearbetar nyhetsmaterialet rutinmässigt och söker inte information på eget initiativ. Löwander (1998) har uppmärksammat samma problem och misstänker att förklaringen ligger i de knappa resurserna som många tidningar idag jobbar med.

Iranernas nyhetsbehov verkar vara större än vad Borås Tidning klarar av. De saknar världsnyheter och naturligtvis speciellt nyheter från Asien och Iran. Finländarna däremot tycks föredra lokalt innehåll samtidigt som de saknar nyheter från sitt hemland. Båda grupperna är även missnöjda med sportrapporteringen som enligt dem skrivs enbart för svenskar.

Språket i tidningen upplevs av både iranier och finländare som relativt svårt, speciellt för dem som inte har vistats i Sverige så länge och som skulle behöva ta del av samhällsinformation. Språket är en väldigt viktig del av socialisationsprocessen inte minst för att man ska kunna ta del av medieutbudet. Svåra tidningstexter kan dock skrämja bort läsare som har problem med språket.

Tanken om invandrarredaktörer får enbart positivt bemötande och respondenterna ser klara fördelar med att anställa en redaktör vars kontaktnät och synsätt skiljer sig från de övriga redaktörernas. Östgöta Correspondenten har strävat efter att ha en lika multikulturell redaktion som läsarkretsen är. Deras tanke om att anställa frilansare med invandrarbakgrund är en idé som även andra tidningar skulle kunna ta utnyttja. Även om tidningen inte har råd att anställa en extra redaktör kan man åtminstone försöka se till att några av frilansarna har sina rötter någon annanstans än i Sverige.

7. Slutdiskussion

Det som är gemensamt för iranier och finländare som bor i Borås är att de har alla lämnat sitt hemland och försökt så gott som det går skapa ett nytt liv i Sverige för både sig själva och sina familjer. De har tagit med sig sina vanor och traditioner hemifrån vilka sedan har blandats med det svenska sättet att leva – om det nu finns ett sådant. Jag har i denna uppsats diskuterat deras användning av och attityder till medier.

Iranerna uppskattar inte något medium högre än något annat. För dem handlar det om att hitta det man letar efter vilket är nyheter från Borås, Sverige, Iran och omvärlden. Vilket sätt man gör det på och vilka kanaler man använder sig av spelar mindre roll. Tycker man att Borås Tidning inte speglar det samhället man lever i låter man helt enkelt bli att läsa den och tittar på TV istället. Rapporterar de svenska medierna inte tillräckligt bra och mycket vad situationen i Nordkorea är just nu går man till Internet istället. Och det finns text-TV. Och radio.

Finländarna däremot betraktar tidningen som en väsentlig del av vardagen och en informationskanal utan dess like. Även om de är missnöjda med mycket av den lokala tidningens innehåll krävs det mycket för att de ska lämna den. Även om den finska spalten upprepar sig själv vecka efter vecka och de finska idrottsmännen lyser med sin frånvaro i sportresultaten fortsätter finländarna att läsa tidningen i frukostbordet.

Jag har med andra ord mött två helt olika förhållningssätt. Jag har intervjuat invandrare från två olika kulturer vars enda gemensamma nämnare verkar vara att de bor i ett land där de inte är födda. Och ändå delar de en rad olika upplevelser: båda grupperna anser att de blir illa behandlade i svenska medier samt att bilden som medierna förmedlar av deras hemland inte är sanningsenlig. De få gångerna de ser sina landsmän i tidningen sker detta i samband med brott. De känner många som inte kan ta del av tidningen för att språket är för svårt och har även själva varit i samma situation. Deras uppfattning av Borås Tidnings redaktion är ett gäng svenskar som sitter vid sina skrivbord och väntar på att intressanta artiklar och nyheter ska trilla in.

Att jag intervjuade män och kvinnor i separata grupper skedde av metodtekniska skäl. Det skulle vara spännande att utveckla studien till att omfatta även genusperspektivet och se vad det finns för skillnader mellan mäns och kvinnors förhållningssätt till massmedier och vilka faktorer som ligger bakom dessa. Det skulle även vara intressant att genomföra en studie där respondenterna enbart representerade en nationalitet. Då skulle man kunna närmare undersöka vad till exempel invandrades ålder och utbildning har för konsekvenser för deras mediekonsumtion.

Gäller mitt resultat bara Borås Tidning eller kan det se likadant ut i alla svenska städer där det bor invandrare? Antagligen till en viss del. Att så många tidningar har uppmärksammat problemet med invandrarläsare eller snarare bristen på dem är ett bevis på att Borås Tidning inte är ensam om att gå miste om prenumeranter med utländsk bakgrund. De projekt som nämndes i början av uppsatsen handlade om att anställa redaktörer med invandrarbakgrund och dela ut tidningen gratis till vissa personer eller i vissa stadsdelar. Avsikten har varit att få fler att läsa tidningen genom att antingen göra den mer lättillgänglig eller tilltalande. Tanken att introducera den svenska dagstidningstraditionen för de nya svenskarna är god men det känns som att det krävs mer, det kanske krävs för mycket för att dagstidningarna ska kunna klara av det. Man kan inte ägna hur många sidor som helst åt utrikesnyheter för att täcka invandrarernas behov av information från sitt hemland. Man kan inte heller publicera delar av tidningen på invandrarernas modersmål eftersom språken är så många och sidantalet begränsat. Man bör nog inte heller favorisera invandrare bland alla arbetssökande journalister, åtminstone inte utan att se till att de uppfyller samma krav som svenskarna måste göra för att få anställning. Det som man däremot kan göra är

att se till att vidga sina vyer som journalist. Man kan vara kreativ och innovativ och se utöver den svenska vardagen. Man kan *gå och prata med folk och leta och hitta* som en av respondenterna uttryckte. Man kan lämna sitt skrivbord och försöka se vad som händer i de olika stadsdelarna och bland de olika grupperna som stadens invånare består av. På det sättet lär läsarna vilka det är de delar sin stad med, vilka de bor grannar med och vilka det är som de arbetar med.

Tidningarna skulle även kunna ägna en sida dagligen åt nyheter på lätt svenska, en sammanfattning om de viktigaste artiklarna i tidningen. Detta skulle kunna bli ett sätt för de nya svenskarna att ta del av det svenska språket på en nivå som de klarar av samtidigt som de skulle bli informerade om vad som händer i samhället och bekanta sig med tidningen som nyhetsförmedlare. Tidningsläsningen handlar ju mycket om vanan och börjar man med en del av tidningen kan det mycket väl vara att även de andra delarna är intressanta allt eftersom språkkunskaperna och därmed möjligheterna att ta del av tidningstexten förbättras.

Frågan om invandrarredaktörer är inte enkel. Ska medieföretag prioritera arbetssökande med utländsk bakgrund? Bli inte det diskriminering mot svenskarna som i värsta fall orsakar negativa känslor mot invandrare? Det är mycket möjligt. Jag anser ändå att redaktionerna borde sträva efter att ha journalister med olika bakgrund och olika kontaktnät, och bland dessa är invandrare väldigt viktiga. Det kanske inte krävs att man själv är invandrare för att man ska ha kunskap om och kontakter med personer från olika kulturer, det räcker antagligen med att man är intresserad och medveten om att det finns olika invandrargrupper som lever i samma samhälle som alla andra men kanske på ett annat sätt och med andra värderingar och traditioner. Dessa borde speglas i en tidning om tidningen önskar sig vara en tidning för alla. Jag anser inte att man ska anställa någon som redaktör enbart för att denna är invandrare men det finns säkert många kompetenta och utbildade journalister med utländsk bakgrund och det gäller för medieföretag att se på vilket sätt de kan bidra till utvecklingen av det redaktionella materialet.

Varför ska invandrare ta del av de svenska medierna? Är det viktigt att läsa dagstidningar? Min uppfattning är att medierna spelar en viktig roll i integrationsprocessen. Man skaffar sig kunskap om det omgivande samhället genom medierna vilket innebär bland annat att man vet vilka skyldigheter, rättigheter och möjligheter man har som medborgare. Vilket medium man väljer använda är inte det väsentliga men faktum är att den lokala tidningen är det mediet som bäst förmedlar information och nyheter från det lokala samhället. TV erbjuder mycket information på riks- och världsnivå men har inga möjligheter att koncentrera sig på alla de lokala samhällen som finns i Sverige. Den lokala tidningen finns numera ofta både på Internet och som papperstidning och man kan som läsare fritt välja den formen som känns lämpligast.

Medieanvändning påverkar upplevelsen av det omgivande samhället även på andra sätt. Att ta del av medierna är ett utmärkt sätt att lära sig landets språk som ofta anses vara nyckeln till samhället. Att känna sig delaktig och informerad i samhället har även en positiv påverkan på det sociala livet genom att man har gemensamma ämnen att diskutera med andra medborgarna om. Har man inte läst tidningen eller tittat på TV på ett tag kan man lätt känna sig utanför i diskussionerna till exempel på arbetsplatsen.

För att en tidning ska intressera invandrare måste den bli mer mångkulturell och spegla samhället från ett bredare perspektiv. Det gäller för medieföretag att våga satsa på den stora gruppen potentiella läsare som finns i de svenska samhällen. Tidningarnas innehåll måste förändras i samma takt med det svenska samhället och i och med att invandrare är en stor och viktig del av det måste de även synas i tidningen.

8. Sammanfattning

Denna uppsats handlar om invandrades medieval och medievanor och har som syfte att analysera invandrades användning av och attityder till medier. Detta sker med fokus på dagstidningsläsning och den lokala tidningen Borås Tidning som även är uppdragsgivare för uppsatsen.

Jag ville ta reda på vilken roll invandrades sociala situation spelar för deras medieanvändning samt vilken typ av samhällsinformation de främst söker i medierna. Jag var även intresserad av att veta hur de ser på dagstidningen och vilken betydelse den har bland andra tillgängliga medier. I och med att undersökningen gjordes i Borås var det naturligtvis intressant att även ta reda på vad invandrare anser om sin lokala tidning och dess innehåll.

Undersökningen gjordes med hjälp av fyra fokusgrupper där deltagarna var första generationens invandrare som hade kommit till Borås från Iran och Finland. Respondenterna rekryterades med hjälp av den iranska och den finska föreningen i Borås.

Den sociala situationens roll var mindre än vad jag hade förväntat mig. Det är inte de ekonomiska resurserna som styr valet av medier, även om kostnaderna naturligtvis spelar roll. Det är inte heller tidsaspekten som är den avgörande. Iranierna gör sina medieval utifrån mediernas innehåll och anser sig få ungefär samma information i både svensk TV och den lokala tidningen. För finländarna hänger medieval och medievanor tätt ihop, de är uppvuxna i tidningstraditionen och har stor respekt för dagstidningar. Åldern har betraktats som en avgörande faktor i medieanvändning och även denna undersökning tyder på att de äldre personerna har mer fritid vilket resulterar i högre medieanvändning än hos de yngre. De finska respondenterna var pensionärer och ägnade mycket tid åt både dagstidningsläsningen och andra medier.

Medieval har mycket att göra med vad det är för typ av information man är ute efter. Invandrare har ett stort behov av att veta vad som händer i deras hemland och den typen av information finns inte tillgänglig i de svenska medierna. Både iranier och finländare har tillgång till TV-kanaler från sitt hemland. Finländare har även ett rikt utbud av tidningar avsedda speciellt för sverigefinländare medan iranierna använder sig av Internet för att ta del av nyheter från Iran. Finländarna är mest intresserade av de lokala nyheterna samt nyheter från Finland medan iranierna letar mycket efter världsnyheter. Det svenska samhället som svenska medier och respondenternas lokala tidning speglar är inte det samhället som invandrarna lever i. Invandrare syns inte i medierna och de tillfällen de gör det sker det i samband med brott eller andra negativa nyheter. Invandrare upplever ointresse från medierna och anser att utbudet är alltför mycket anpassat till den homogena svenska publiken som inte är verklig. De anser dessutom att mediernas sätt att behandla invandrarfrågor och rapportera från deras hemländer bidrar till okunskap bland svenskarna vilket även minskar invandramas integrationsmöjligheter.

Borås Tidning upplevs ha fastnat i gamla spår. Tidningen speglar inte det samhället som respondenterna lever och bor i utan innehållet upplevs snarare som rutinerad och ensidig. Tidningen görs av svenskar för svenskar och invandrarna syns inte i rapporteringen om inte de själva tar kontakt med tidningen. Språket som används i tidningen upplevs som för svår för många invandrare och lättlästa texter efterlyses. Finländarna har en egen spalt på finska i Borås Tidning men dess innehåll får stark kritik. Utrikesnyheterna och speciellt de från respondenternas hemländer anses inte heller få tillräckligt mycket utrymme i tidningen.

Referenser:

- Ahrne, Göran & Franzen, Mats & Roman, Christine (2003) *Det sociala landskapet. En sociologisk beskrivning av Sverige från 1950-talet till början av 2000-talet*. Göteborg: Korpen
- Brune, Ylva (1996) *Svenskar, invandrare och flyktingar i rubrikerna*. Arbetsrapport 63. Göteborg: JMG
- Christiansen, Birgitte och Bergström, Annika (1997) *Tidningars symbol- och bruksvärde. Kvalitativa intervjuer med några av Göteborgs-Postens & Hallands Nyheters läsare*. Arbetsrapport. Göteborg: JMG
- Elliot, Maria (1997) *Förtroendet för medierna. TV, radio och dagspress i allmänhetens ögon*. Göteborg: JMG
- Fern, Edward F. (2001) *Advanced focus group research*. London: Sage
- Giddens, Anthony (1998) *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur
- Hadenius, Stig och Weibull, Lennart (1999) *Massmedier. Press, radio och TV i förändring*. Stockholm: Bonnier
- Hedman, Lowe och Eklund, Helena (1998) *Invandrare, språk och dagstidningar*. Uppsala: Universitetet, sociologiska institutionen
- Holme, Idar Magne och Solvang, Bernt Krohn (1997) *Forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur
- Jansson, Andre (1997) *Svensk dagstidningsläsning i förändring*. Arbetsrapport nr 74. Göteborg: JMG
- Krueger, Richard A. (1998) *Focus Group Kit 6: Analyzing & Reporting Focus Group Results*. London: Sage
- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Lundh, Christer & Ohlsson, Rolf (1994) *Från arbetskraftsimport till flyktinginvandring*. Stockholm: SNS
- McQuail, Denis (2000) *McQuail's Mass Communication Theory*. London: Sage
- Ohlsson, Anders (1989) *Politiska nyheter till nytta och nöje; en studie av varför vi tar del av nyheter om politik i press, radio och TV*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International
- Presstödsnämnden (2002) *Minoriteternas medier. Kartläggning och analys av situationen för medier som främst riktar sig till invandrare och nationella minoriteter i Sverige*. Stockholm: Presstödsnämnden
- Stewart, David W. & Shamdasani, Prem N. (1990) *Focus groups - theory and practice*. London: Sage
- Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart (1999) *De nya svenskarna möter svenska massmedier*. Arbetsrapport. Göteborg: JMG

Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart (red) (2000) *Trycket -20 kapitel om dagstidningar i början av 2000-talet*. JMG

Wahlberg, Anita (1999) *Språk arbete integrering för några nya svenskar*. Göteborg: Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet

Wibeck, Victoria (2000) *Fokusgrupper -om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur

Bokkapitlar

Hellingwerf, Karin: De viktigaste egenskaperna hos dagspressen i Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart (red) (2000) *Trycket -20 kapitel om dagstidningar i början av 2000-talet*. Göteborg: JMG

Hvitfelt, Håkan: Den muslimska faran -om mediebilderna av islam i Brune, Ylva (red) (1998) *Mörk magi i våra medier: svensk nyhetsjournalistik om irrandrare, flyktingar och rasism*. Stockholm: Carlsson

Löwander, Birgitta: Rasism i verkligheten och i nyheterna i Brune, Ylva (red) (1998) *Mörk magi i våra medier: svensk nyhetsjournalistik om irrandrare, flyktingar och rasism*. Stockholm: Carlsson

Lithner, Anders: Dagspressens läsare i Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart (red) (2000) *Trycket -20 kapitel om dagstidningar i början av 2000-talet*. Göteborg: JMG

Internet

<http://www.boras.se/pagedownload/Bor%e5s/Kommunledning/Bor%e5s+i+siffror/Snabba+akta+efter+%e4mne/04sf07.pdf>

www.bt.se

www.journalisten.se

www.tu.se

Andra källor

Samtal med Ingemar Brink, redaktör och ansvarig för läsarkontakter på Borås Tidning 2004-04-01

Borås Tidning 2004-03-01

PUBLIKATIONER UTGIVNA AV INSTITUTIONEN FÖR
JOURNALISTIK OCH MASSKOMMUNIKATION (JMG)

Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG) har två publikationsserier:

- JMG:s bokserie: Göteborgsstudier i journalistik och masskommunikation

- JMG:s arbetsrapportserie: Arbetsrapporter från Institutionen för journalistik och masskommunikation

Redaktörer för JMG:s bokserie och arbetsrapportserie är professorerna Kent Asp och Lennart Weibull. Publikationer i de två serierna säljs genom institutionens försorg. Beställningar kan ske på den talong som finns efter publikationsförteckningen.

Mellan 1991 och 1994 utgavs även en särskild rapportserie. Titlarna i den finns förtecknade separat.

JMG:s bokserie Göteborgsstudier i masskommunikation (1980 — 1990)

1. Lennart Weibull (1983) *Tidningsläsning i Sverige*. Stockholm, Liber. 521 sid.

2. Anders Ohlsson (1989) *Politiska nyheter till nytta och nöje*. Almqvist & Wiksell International, Stockholm. 350 sid.

3. Lennart Weibull, Karin Björkqvist (1989) *Dagspressen och dess läsare*. Stockholm, Almqvist & Wiksell International. (slut)

Göteborgsstudier i journalistik och masskommunikation (1990 – (Pris: 200 kr plus moms och porto)

1. Robert Burnett (1990) *Concentration and Diversity in the International Phonogram Industry*. (slut)

2. Roger Wallis (1991) *Internationalisation, Localisation & Integration*. 281 sid.

3. Ronny Severinsson (1994) *Tidningar i konkurrens. Dagstidningarnas agerande på lokala läsarmarknader i Västergötland 1950 - 1985*.

4. Bo Reimer (1994) *The Most Common of Practices. On Mass Media Use in Late Modernity*. Almqvist & Wiksell International, Stockholm. (slut)

5. Ulf Wallin (1995) *Vad fick vi veta? En studie i svenska nyhetsmediers rapportering åren före folkomröstningen om EU*.

6. Lennart Weibull och Charlotta Kratz (red) (1995) *Tidningsmiljöer. Dagstidningsläsning på 1990-talet*.

7. William Borden (1995) *Power Plays. A Comparison Between Swedish and American Press Policies*.

8. Admassu Tassew (1995) *Reporting a Pandemic. A Comparative Study of AIDS News Coverage in African and European Dailies*.

9. Monika Djerf Pierre (1996) *Gröna nyheter. Miljöjournalistiken i*

televisionens nyhetssändningar 1961 – 1994.

10. Tomas Andersson Odén (1996) *Principer på pränt. En studie av redaktionella mål inom den svenska dagspressen*. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet

11. Margareta Melin-Higgins (1996) *Pedagoger och spårhundar. En studie av svenska journalisters yrkesideal*. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

12. Maria Elliot (1997) *Förtroendet för medierna. TV, radio och dagspress i allmänhetens ögon*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.

13. Kent Asp, Bengt Johansson och Larsåke Larsson (1997) *Nära nyheter. Studier om kommunaljournalistik*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.

14. Carlsson, Ulla (1998) *Frågan om en ny internationell informationsordning. En studie i internationell mediepolitik*. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

15. Johansson, Bengt (1998) *Nyheter mitt ibland oss. Kommunala nyheter, personlig erfarenhet och lokal opinionsbildning*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.

16. Wallin, Ulf (1998) *Sporten i spalterna. Sportjournalistikens utveckling i svensk dagspress under 100 år*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.

17. Larsson, Larsåke (1998) *Nyheter i samspel. Studier i kommunaljournalistik. Institutionen för journalistik och masskommunikation*. Göteborgs universitet.

18. Weibull, Lennart och Ingela Wadbring /red/ (1998) *Publik och medier 1996/1997. Särtryck av artiklar om medier ur SOM-rapporterna nr 18 och 19*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.

19. Lindstedt, Inger (1998) "Till de unga, till dem som ämna bliva tidningsmän". *Handböcker i journalistik*. Göteborgs universitet.

20. Dahlén, Peter (1999) *Från Vasaloppet till Sportextra. Radiosportens etablering och förgrening 1925 – 1995*. Stockholm: Stiftelsen Etermedierna i Sverige.

21. Löfgren Nilsson, Monica (1999) *På Bladet, Kuriren och Allehanda. Om ideal och organiseringsprinciper i den redaktionella vardagen*. Göteborgs universitet.

22. Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart /red/ (2000) *Tryckt. 20 kapitel om dagstidningar i början av 2000-talet*.

23. Andersson Odén, Tomas (2000) *Skaraborgar'n och Spionen. Tidningar i Västra Götaland genom 250 år*.

23. Ghersetti, Marina (2000) *Sensationella berättelser. En studie av nyheter från Angola 1987 och om Prinsessan Diana 1997 i dagstidningar, radio och TV*.

JMG:s rapportserie (avslutad 1994)

Rapporter från Avdelningen för masskommunikation

- 1.Lennart Weibull (1984) *Dagspress och etermedier i Sverige 1979-1983*. (slut)
- 2.Jan Strid och Lennart Weibull (1984) *Läsvanor och Läsintressen. 1979-1983*. (slut)
- 3.Ingela Strid och Lennart Weibull (1984) *Annonsbladsläsning i Sverige*.
- 4.Ronny Severinsson (1985) *Publiken möter kabel-TV*. (slut)
- 5.Lennart Weibull (1985) *Närradiolyssnandet i Stockholm 1984*. (slut)
- 6.Bo Reimer och Lennart Weibull (1985) *Dagspress på arbetsplatsen*.
- 7.Informatörer i Sverige: Arbetsmarknad Framtidsutsikter (1986) Utdrag ur utredningen om informationsutbildning i Sverige (UHLÄ-rapport 985:13)
- 8.Ingela Strid och Lennart Weibull (1986) *Mediesverige 1986*.
- 9.Bo Reimer (1986) *Läsaren och tidningen*.
- 10.Rutger Lindahl (1986) *Nyheter om mordet på Olof Palme*.
- 11.Monika Djerf (1986) *Funktioner hos kabel-TV*.
- 12.Anders Ohlsson (1986) *Att svara eller inte svara - det är frågan*.
- 13.Ronny Severinsson (1987) *Den nya medieframtiden - TV via satellit och kabel*.
- 14.Ingela Strid och Lennart Weibull (1988) *Mediesverige 1988*.
- 15.Ronny Severinsson (1989) *Agerande och utveckling inom dagspressen i Västergötland*.

Rapporter från Institutionen för journalistik och masskommunikation (avslutad 1994)

- 1.Emanuelsson, Eva & Karlsson, Kristina (1991) *Informatörer inför 90-talet*. Pris: 90 kronor.
- 2.Wallin, Ulf (1991) *Bilden av EG*. Pris: 120 kronor.
- 3.Wallin, Ulf (1992) *EG - Hot eller löfte? Argument i dagspress, radio och TV för och emot svenskt EG-medlemskap*. Pris: 100 kronor.
- 4.Flodin, Bertil (1993) *Sambandskommunikation under 80-talet. En kunskapsöversikt*. Pris: 150 kronor.
- 5.Severinsson, Ronny (red), (1995) - *Studier i medielandskapet. Ett urval av analyser genomförda på uppdrag av Pressutredningen -94*. Pris: 200 kronor.

Arbetsrapporter

Arbetsrapporter från Avdelningen för masskommunikation (1980 — 1990) (Pris: 60 kr + moms och porto)

- 1.Lennart Weibull (1984) *Trender i massmedieanvändningen*.
- 2.Bo Reimer (1985) *Tidningsläsning i södra Halland*.
- 3.Lennart Weibull (1985) *Läsvanor för svensk morgonpress 1979-1984*.

- 4.Ingela Strid, Lennart Weibull (1985) *Sport i medierna*.
- 5.Lennart Weibull (1985) *Masskommunikationen i Sverige. Några reflektioner om läget 1985*.
- 6.Karl Erik Rosengren, Bo Reimer (1985) *Internaliserad kultur. Ett forskningsprogram om värden, individer och massmedier*.
- 7.Robert Burnett, Peter Esaiasson, Bo Reimer (1985) *Milestones in Mass Communication Research: Media Effects. A Review Essay*.
- 8.Bo Reimer (1985) *Values and the Choice of Measurement Technique. The Rating and Ranking of Postmaterialism*.
- 9.Lennart Weibull (1986) *Press, radio, TV och nya medier i Japan*.
- 10.*Nyhetspridningen om mordet på statsminister Olof Palme. En sammansättning av Statistiska Centralbyråns intervjuundersökning 2-4 mars 1986*.
- 11.Rune Hedberg och Lennart Weibull (1986) *Kassettidningsläsning på Gotland*.
- 12.Lennart Weibull (1986) *Massmediernas framtida utveckling*.
- 13.Ronny Severinsson (1986) *Tidningsläsning i Södermanland*.
- 14.Maria Elliot, Bo Reimer och Lennart Weibull (1986) *Tidningsläsning i Kalmar län*.
- 15.Lennart Weibull, Dagspresskollegiet (1986). *Läsvanor 1986*.
- 16.Bo Reimer och Karl Erik Rosengren (1986). *Maps of Culture: Macro and Micro*.
- 17.Maria Elliot (1986). *Allmänhetens syn på massmediernas trovärdighet*.
- 18.Lennart Weibull (1986) *Tendenser i svensk dagstidningsläsning*.
- 19.Bo Reimer (1986) *Social Space and the Structuring of Communication Processes*.
- 20.Lennart Weibull och Ronny Severinsson (1987) *Actions and Reactions - the Nordic Countries in Age of Satellite Broadcasting*.
- 21.Lennart Weibull (1987) *Massmediernas räckvidd 1985/86*.
- 22.Ronny Severinsson (1987) *Dagspressutvecklingen i Västergötland*.
- 23.Keith Roe (1987) *The Swedish Moral Panic over Video 1980-84*.
- 24.Bo Reimer (1987) *Dagens Nyheter i västra Sverige*.
- 25.Ann-Marie Hellerström (1987) *Lokal-TV- ett reellt alternativ till satellit-TV*.
- 26.Ronny Severinsson (1987) *Skaraborgspressens innehåll 1950-1985*.
- 27.Ronny Severinsson (1987) *Tidningsläsning i Essunga, Gövene och Vara*.
- 28.Karin Björkqvist (1988) *Tidningsläsning i Gästrikland - presentation av en läsarundersökning*.
- 29.Bo Reimer (1988) *Reading Postmaterialism*.
- 30.Lennart Weibull (1988) *Publicistisk sed. Ett forskningsprogram om ett regelsystem och dess betydelse för svensk journalistik*.

31. Magnus Anshelm och Lennart Weibull (1988) *Läsvanestudien 1986. Huvudresultat och metodjämförelse.*
32. Magnus Anshelm (1988) *Sverige - nu - SOM 86 - en jämförelse av två undersökningar.*
33. Rutger Lindahl och Lennart Weibull (1988) *Palme i amerikanska ögon. En studie av den amerikanska pressens behandling av nyheten om mordet på statsminister Olof Palme 1986.*
34. Magnus Anshelm (1988) *Massmediernas räckvidd 1986/87 - en analys av Mediebarometern.*
35. Ingela Strid (1988) *Svenska folkets intressen 1973-1982. En sekundärbearbetning av Testologens mätningar av intressen.*
36. Anders Ohlsson och Keith Roe (1988) *Mått på mätning - En förundersökning av fördelningsegenskaper och stabilitet hos linje- och kategoribaserade mått.*
37. Britt Börjesson (1988) *Brott och publicitet. Kriminaljournalistik och pressetik under 1900-talet.*
38. Lennart Weibull (1988) *Rapport från kontaktresa till Uruguay 10-22 april 1988.*
39. Gunilla Jarlbro (1988) *En kvalitativ studie av hur människor upplever tidningsinnehåll.*
40. Monica Löfgren (1988) *Kabel-TV i Göteborg.*
41. Lennart Weibull (1988) *Lokal-TV via kabel. Synen på en ny kanal bland andra medier.*
42. Karin Björkqvist (1988) *Tidningsläsning i Värmland. Presentation av en läsarundersökning från våren 1977.*
43. Keith Roe (1988) *Adolescents' VCR Use: How and Why.*
44. Monika Djerf (1989) *Finns det funktionsdimensioner i medieanvändningen? En faktoranalys.*
45. Karin Björkqvist (1989) *Det politiska tidningsvalet.*
46. Magnus Anshelm och Jan Strid (1989) *Läsvanor och läsintressen.*
47. Monika Djerf (1989) *Massmedier och beslutsfattare: en litteraturstudie.*
48. Britt Börjesson (1989) *Pressens självsanering. Ett regelsystems framväxt.*
49. Magnus Anshelm (1989) *Mediebarometern resultat från 1988/89.*
50. Lennart Weibull (1989) *Rapport från en andra kontaktresa till Uruguay. Om massmedier, utbildning och forskning i social kommunikation samt Instituto Comunicacion y Desarrollo.*
51. Monica Löfgren (1989) *Nyhetstidningen 8 sidor - innehåll, spridning och läsning.*
52. Keith Roe (1989) *Notes on the Concept of Aggression and its (Mis) Use in Media Research.*
53. Charlotta Kratz (1989) *Tidningsläsning i Kalmar och på Öland.*
54. Catharina Kisch och Mikael Stoltz (1989) *City 103 och dess lyssnare - en undersökning om lyssnandet på svenska arbetsgivareföreningens närradiostation i Göteborg.*
55. Karin Björkqvist (1990) *Mediebarometern under åttiotalet.*
56. Roger Wallis (1990) *Music, music everywhere, and so much of it the same.*
57. Charlotta Lekvall och Patrik Vult von Steyern (1990) *City 103 och tre livsstilar.*
58. Margareta Melin (1990) *Kommunaktuellt - studier av tidningens spridning och abonnenternas läsvanor.*
59. Maria Elliot (1990) *Förtroendet för medierna.*
60. Keith Roe (1990) *Never Has so Much Been Written by so Many about so Few, or, Why Youth Research?*
- Arbetsrapporter från Institutionen för journalistik och masskommunikation (1990) - (Pris: 80 kr + moms och porto)*
1. Ronny Severinsson (1990) *Massmedier, allmänhet och flyktingfrågor i Sverige och Sjöbo. En fallstudie på Sjöbo.*
2. Ronny Severinsson (1990) *Tidningsläsning i Nordvästra Skåne.*
3. Charlotta Kratz (1990) *Tidningsläsning i sydöstra Skåne. En presentation av en läsarundersökning.*
4. Bo Reimer (1990) *Kulturdiskussioner - Inlägg i tre eviga debatter.*
5. Charlotta Kratz (1990) *Tidningsläsning i Jönköping. En presentation av en läsarundersökning.*
6. Charlotta Kratz (1991) *Verklighetsval och kapital. En studie av det ekonomiska och det kulturella kapitalets betydelse för läsningen av stockholmtidningar utanför Stockholm.*
7. Deanna Huthman (1991) *Dynamisk public relations. En explorativ studie av Public Relations i fyra företag.*
8. Admassu Tassew (1991) *Public service broadcasting concept and practice: a preliminary overview of the ideals and some swedish experience.*
9. Ronny Severinsson (1991) *Tidningsvanor i Gästrikland 1989. Presentation av en läsarundersökning.*
10. Lennart Weibull (1991) *Publik och medier i samspel. En analys gjord för MedieSverige 1991.*
11. Monica Löfgren (1991) *Massmediernas räckvidd 1979 - 1990.*
12. Lennart Weibull (1991) *Masskommunikation som ämnesområde. Ett försök till empirisk bestämning.*
13. Charlotta Kratz (1991) *Tidningsläsning i Södra Halland 1990, jämförelser med situationen 1984.*
14. Margareta Melin (1991) *Från kulturteori till journalistkultur. En litteraturöversikt över diskussionerna kring kulturbegreppet.*

- 15.Charlotta Kratz (1991) *Från icke-läsare till allätare. Fyra läsartyper i Stockholm och i landsorten.*
- 16.Kent Asp (1992) *Partiskheten i Sveriges Radios och TV4:s nyhetsprogram under 1991 års valrörelse.*
- 17.Ronny Severinsson (1992) *Med eller utan prenumeration i Eskilstuna och Katrineholm. Presentation av en läsa rundersökning från hösten 1990.*
- 18.Karin Björkqvist Hellingwerf (1992) *Mediebarometern 1979-1991.*
- 19.Karin Björkqvist Hellingwerf (1992) *Dagspress och medievanor. En analys av läsvanestudien 1991.*
- 20.Lennart Weibull och Karl Erik Rosengren (1992) *Swedes' view of the world. A Descriptive Report from the First Two BALTICOM Surveys.*
- 21.Monica Löfgren Nilsson (1992) *Kvinnligt, manligt, journalistiskt - journalisters syn på nyhetsvärdering.*
- 22.Monika Djerf-Pierre (1992) *A Toaster With Pictures. The Evolution of American Broadcasting 1921-1991.*
- 23.Charlotta Kratz (1992) *En fråga om smak. Om stabila och rörliga grupperns kulturella preferenser.*
- 24.Thomas Östberg (1992) *Sportjournalistik - en analys av fyra dagstidningar 1961 - 1991.*
- 25.Karin Björkqvist Hellingwerf (1993) *Mediebarometern 1979 - 1992.*
- 26.Carin Nilsson, Åsa Widgren (1993) *Videotex - massmedium eller ej? En litteraturstudie och begreppsanalys.*
- 27.Margareta Melin (1993) *Var finns kvinnorna? En analys av mänligt och kvinnligt i kurslitteraturen vid Journalisthögskolan i Göteborg.*
- 28.Karin Björkqvist Hellingwerf (1993) *Läsvanestudiens mått på läsvanor. En analys av två mått på läsvanor.*
- 29.Gunilla Jarlbro (1993) *HIV-aktuell - En läsundersökning.*
- 30.Monica Löfgren Nilsson (1993) *Klimat och kön - Journalisters bedömningar av arbetsklimatet på nyhetsredaktioner.*
- 31.Bengt Carlsson, Inger Lindstedt, Lennart Weibull (1993) *Studieresa till amerikanska högskoleutbildningar i journalistik, medier och kommunikation - En personlig reserapport.*
- 32.Håkan Hvitfelt, Lennart Weibull (1993) *Pendeln har svängt - En reserapport från Kina.*
- 33.Ulf Wallin (1993) *Den franska folkomröstningen - En analys av rapporteringen om den franska folkomröstningen om Maastrichtfördraget i svensk press, radio och TV samt i övriga nordiska länders press.*
- 34.Karin Björkqvist Hellingwerf (1994) *Tidningsläsning i Luleå och Kiruna*
- 35.Tomas Andersson (1994) *Jönköpings-Posten och Smålandsposten - två småländska tidningsstrategier.*
- 36.Karin Björkqvist Hellingwerf (1994) *Mediebarometern 1979 - 1993.*
- 37.Bengt Johansson (1994) *Att studera massmediernas innehåll. En genomgång av innehållsstudier inom svensk forskning om journalistik, medier & kommunikation.*
- 38.Maria Edström, Maria Jacobson (1994) *Massmediernas enfaldiga typer. Kvinnor och män i mediebruset den 17 mars 1994.*
- 39.Ingela Wadbring, Lennart Weibull (1994) *På konsumenternas sida. En analys av hur konsumentfrågorna speglas i göteborgspresen.*
- 40.Bo Reimer (1994) *Kulturell identitet och massmedieanvändning på Åland.*
- 41.Olof Hultén, Carin Nilsson (1994) *Det svenska TV-utbudet 1987 och 1993. Undersökning av sändningstid och program-kategorier.*
- 42.Kent Asp (1994) *Medieval 94'. Anförande vid Folkrorelsernas Medieforum torsdagen den 20 oktober 1994 (framfört i urval). Forskningsprogrammet Journalistik och demokrati - studier kring medie-kvalitet.*
- 43.Margareta Melin (1995) *Can Women Become Cowboys? The Importance of Journalist Education for the Professional Ideal Among Swedish Journalists.*
- 44.Margareta Melin (1995) *Female Educators and Male Craftsmen? The Professional Ideals Among Swedish Journalists.*
- 45.Ingela Wadbring (1995) *Sista ordet är inte sagt än! - en analys av lärarnas syn på jämställdhet vid journalistutbildningen i Göteborg.*
- 46.Karin Björkqvist Hellingwerf (1995) *Tidningsläsning i Gästrikland.*
- 47.Gunilla Jarlbro (1995) *Barn, ungdom och reklam.*
- 48.Karin Björkqvist Hellingwerf (1995) *Mediebarometern 1979 - 1994.*
- 49.Lennart Weibull (1995) *Journalister om Journalisten. Redovisning av en läsundersökning från hösten 1994.*
50. Kent Asp (1995) *Kommersialiserade TV-nyheter - på gott och ont. En jämförande undersökning av Rapport TV2 och Nyheterna TV4.*
51. Monica Löfgren Nilsson (1995). "Pennskaften" *Female Journalists in Sweden.*
- 52.Gunilla Jarlbro (1995) *Våldsbrott i svensk press. En jämförelse mellan åren 1983 och 1993.*
- 53.Jakob Bjur och Jörgen Thörnqvist (1995) *Samma röster med nya ansikten. En studie av Rapports innehålls-, form- och presentationsmässiga förändring över en tioårsperiod med tyngdpunkt på begriplighet.*
- 54.Dino Viscovi (1995) *Med Loket mot framtiden. Om unga arbetarklassmän, invandrare, EU och massmedier.*
- 55.Ingela Wadbring (1995) *Tidningsläsaren - vem är det? En analys av olika grupperns tidnings- användning.*
- 56.Marina Gheretti (1996) *Jakten på den försvinnande publiken. Om besök och besökare på svenska biografier.*

57. Kent Asp (1996) *Sverige bilden i TV-nyheterna. En undersökning av Stockholmsdominansen i Rapport (1986 - 1995) och Nyheterna (1991 - 1995).*
58. Lennart Weibull (1996) *Bio, film och samhälle 1995. En analys av svenskarnas biobesök, filmpreferenser och syn på film och samhälle*
59. Birgitte Christiansen (1996) *IT-brug - en litteraturoversigt ud fra et humanistisk-samfundvidenskabeligt perspektiv.*
60. Ylva Brune (1996) *Välberg i nyheterna - en kamp mellan tolkningsmönster.*
61. Karin Björkqvist Hellingwerf (1996) *Mediebarometern 1979 - 1995.*
62. Ingela Wadbring (1996) *Den journalistiska vägen - vadan och varthän? En studie om kvinnliga och manliga journaliststudenter i Göteborg.*
63. Ylva Brune (1996) *Svenskar, invandrare och flyktingar i rubrikerna.*
64. André Jansson (1996) *TV-tittarna och det sociala rummet - En studie av den sociala positionens betydelse för kanalpreferenser och självuppfattning.*
65. Bo Reimer (1996) *Inte utan relevans - Om ungdomars användning av massmedier.*
66. Birgitte Christiansen (1996) *IT-brug i hverdagslivet - en kvalitativ interview-undersøgelse om ti menneskers computer- og Internetbrug i privatsfären.*
67. Ebba Sundin (1997) *Barn och massmedier - En forskningsöversikt.*
68. Monica Löfgren Nilsson (1997) *Hon och han i journalistutbildningen - Ett pedagogiskt projekt.*
69. Bertil Flodin (1997) *Medborgarna och EU-informationen - En studie av inställning, aktivitet och kunskap hos svenska folket inför folkomröstningen 1994*
70. Maria Edström (1997) *Kön och journalistik - att utvidga medieverkligheten. En litteraturöversikt*
71. Larsåke Larsson (1997) *Forskningsöversikt - Kommunjournalistik.*
72. Torsten Malmström och Lennart Weibull (1997) *Snöstormen den 17 november 1995.*
73. Anna Maria Andersson (1997) *Vem är den svenske journalisten? - En studie av journalistkåren i yrkesliv och vardagsliv 1994 - 1995.*
74. André Jansson (1997) *Svensk dagstidningsläsning i förändring. Resultat från Riks-SOM-studien 1996.*
75. Britt-Marie Leivik Knowles (1997) *Inter-organisatorisk kommunikation mellan myndigheter och medier. Forskningsöversikt över myndigheters och mediers interaktion i samband med allvarliga samhällsstörningar.*
76. André Jansson (1997) *Sätt att se på TV. En kvantitativ problematisering av den selektiva TV-publiken.*
77. Sigurd Høst och Ronny Severinsson (1997) *Avisstrukturen i Norge og Sverige - 1960 til 1995. Arbeidsrapport nr. 1 fra prosjektet Norsk-svensk dagspresseutvikling.*
78. Anders Lithner och Ingela Wadbring (1997) *Ungdomars dagstidningsläsning.*
79. André Jansson (1997) *Tidningsvärden i morgon- och kvällspress.*
80. Tomas Andersson Odén (1997) *Pressen i Skaraborg. Tidningar och redaktörer från 1793 och framåt.*
81. Magnus Andersson (1997) *Populärmusik: såväl Wu-Tang Clan som Pat Bone.*
82. Birgitte Christiansen och Annika Bergström (1998) *Tidningars symbol- & bruksvärde. Kvalitativa intervjuer med några av Göteborgs-Postens & Hallands Nyheters läsare.*
83. Erik Fjellman och Jan Sjögren (1998) *Nyhetsläsning på Internet - Svenska CNN från ett användarperspektiv.*
84. Ronny Severinsson /red/ (1998) *Lokalt innehåll i norska och svenska tidningar. Fyra redaktörer läser varandras tidningar.*
85. Anna Maria Andersson, Birgitte Christiansen & Karin Fogelberg (1998) *Vad tycker tittarna? En publikstudie av två underhållningsprogram.*
86. André Jansson (1998) *Dagstidningsläsning 1997. En tabellrapport från Dagspresskollegiet.*
87. Kent Asp (1988) *Medierna och giftutsläppet i Hallandsåsen.*
88. Ronny Severinsson (1988) *Marjasin i medierna. En innehållsanalys på uppdrag av Medicakademin.*
89. Annika Bergström (1988) *Tidningar, radio och TV i västra Småland.*
90. Annika Bergström (1999) *Internet i svenska hushåll hösten 1997.*
91. Lennart Weibull och Ingela Wadbring (1999) *De nya svenskarna möter svenska massmedier.*
92. Liselotte Englund (1999) *Katastroffjournalistikens dilemman. En forskningsöversikt med etiska och psykologiska perspektiv.*
93. Josefine Sternvik (1999) *Dagspressens ungdomssatsning.*
94. Maria Domellöf (1999) *Mycket nöje! Nöjesjournalistik i förändring.*
95. Annika Bergström (1999) *Internet i medielandskapet.*
96. Anna Maria Jönsson (2000) *Radio och TV i allmänhetens tjänst? Allmänhetens syn på public service-verksamheten.*
97. Liselotte Englund (2000) *Kvalitetseffektivitet i Public Service-radion. En kunskaps- och forskningsöversikt med förslag till indikatorer på radiokvalitet.*
98. Kent Asp, Bengt Johansson och Åsa Nilsson (2000) *Medievalundersökningen 1998. Teknisk rapport.*
99. Magnus Fredrikson (2000) *Var skall jag kryssa? - En studie av RSV:s och dagspressens personvals information inför valet 1998.*
100. Stina Bengtsson (2000) *Personvalet och journalisterna - 16 svenska journalister om det första svenska personvalet 1998.*

Arbetsrapporter från Institutionen för Journalistik och Masskommunikation (2001- (Pris: 80kr + moms och porto)

1. Annika Bergström & Ingela Wadbring (2001) *Medierna i vardagslivet. En metodologisk skiss över hur det är möjligt att använda dagböcker som insamlingsmetod i medieforskningen.*
2. Kent Asp & Magnus Fredriksson (2001) *Bilavgaserna och den allmänna opinionen. Åsikter och handlingsberedskap.*
3. Tomas Andersson Odén (2002) *2001 års publicistiska bokslut. En rapport om 36 tidningars bokstäver - i siffror.*
4. Gabriella Sandstig (2002) *Organisation och kön. En strategisk litteraturöversikt av ämnesområdena organisation och kön applicerat på forskningsprojektet "Kvinnorna i journalistkulturen".*
5. Therese Eriksson (2002) *Gratis tidningsmarknaden i Sverige 2001.*
6. Rudolf Antoni (2002) *Publikens publik. Aktuell forskning kring användning och värdering av medier.*
7. Rudolf Antoni & Therese Eriksson (2002) *Läsvanestudien. En tabellrapport.*
8. Gabriella Sandstig (2003) *Orons platser. En granskning av människors upplevelser av rädsla och otrygghet.*
9. Tomas Andersson Odén (2003) *2002 års Publicistiska bokslut. Del 1 Om tidningars redaktioner och innehåll.*
10. Ingela Wadbring (2003) *2002 års Publicistiska bokslut. Del 2 Om läsares och medarbetares syn på tidningar.*
11. Tomas Andersson Odén & Ingela Wadbring (2003) *Teknisk rapport för publicistiska bokslut.*
12. Mariann Björkemarken (2003) *Jönköpings Lokal-TV Förening. Utvecklingen av en lokal TV-verksamhet.*
13. Kent Asp (2003) *Medieval 2002 - partiskheten och valutgången. En studie av valrörelsens medialisering.*
14. Petra Sintorn (2003) *Publicistiska bokslut - hyllvärmare eller redskap för förändring?*
15. Oscar Westlund (2003) *Betala för nyheter på internet?*
16. Bengt Johansson, Lisa Henricsson & Annelie Karlsson (2003) *Hur farligt är Göteborg? Risker i GP:s lokalnyheter.*
17. Gabriella Sandstig (2004) *Att undersöka otrygghet - en metodstudie.*
18. Tomas Andersson Odén (2004) *2003 års Publicistiska bokslut. Del 1 Om tidningars redaktioner och innehåll.*
19. Ulrika Andersson (2004) *2003 års Publicistiska bokslut. Del 2 Sportens olika sidor: männens och de manliga sporternas revir.*
20. Josefine Sternvik (2004) *Ögonrörelser och dagstidningsläsning - en forskningsöversikt.*
21. Valpuri Mäkinen (2004) *En tidning för alla? Om invandrares användning av och attityder till medier i allmänhet och dagstidningar i synnerhet.*

Undertecknad beställer härmed följande skrifter från Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG)

Nummer	Titel	Författare

Namn:

Adress:

**Institutionen för
Journalistik och Masskommunikation**

Box 710
405 30 GÖTEBORG

TEL 031 - 773 4976
FAX 031 - 773 45 54
e-post majken.johansson@jmg.gu.se